

Uusimaa

Novelli-Kirjasto

1870.

Neljäs wisko.

I.

Seitsemän Weljestä.

tehnyt

A. K i w i.

(Poppu.)

— 0 —

taas; ja leikki on kova. Mutta emmehän tuostakaan juuri paljon huolineet, vaan metsien haltuun läksimme taas ja rakensimme itsellemme toisen pirtin, uhkeamman ensimmäistä.

Taisimme nyt taas en vapaasti halutyötämme harjoitella; ja koirat reuhtoilivat, tuliluikut paukahtelivat, ja runsaasti vuosi salojen karjan raikasta werta. Mutta sielläpä äkisti nosti meidät ankara kohtalo kamalalle Hiidenkivelle koetukseen aiwan hirmuiseen. Ja tuolla arwaten on se nä-län, waiwan ja armaan onnen kiwi, tuolla, jossa alenee metsän himmeä reuna ja tuo harwa-oksainen kuusi korkeim-malle kaikista kohottaa huippunsa. Siellä on kiwi, joka saattoi meille murhetta ja tuskaa, mutta jota myöskin tai-damme kutsua onnemme kiveksi. Huomaitkaamme: sieltä-hän, jatkaen aina, on syntyisin tämä ilon ja onnen hetki tässä Deerimäen harjulla. Kiwi hirweä korwessa matkaan-saattoi ankaran huhdan, joka taas en antoi meille kosolta wiljaa. Mutta tästähän — pahasti, pahasti kyllä — myös nousi se muistossamme kowin murheellinen wiinakesti. Waan äläppäs mitään. Tämä wiinan willitty mälinä mullersti ylös helwetin ja kaikki perfeleet meille kamoittawaksi waroi-tukseksi, poiketaksemme toiselle tielle. Rahdelta haaralta saim-me uhlaawia muistutuksia: Simeonin kummallisen henki-näön ja Laurin merkittävän uneksumisen kautta. Ja hywä meille, että otimme onkeemme nämät tärkeät wiittaukset sa-latusta maasta! Kuin miehet me silloin päätimme heittää ijankaikkiseksi juonuttawan, kirokun wiinajuoman, jossa pää-töksessä toivon jalosti seisowamme.

Mutta kohtasipa meitä vieläkin wallan tuifea temppu. Ja tämä tapahtui paljon wiinan että tuon häijyn ja jäy-kän siunne kautta, joka ei vieläkään ollut tarpeeksi peh-mitetty, vaan sywyhdessään keitti kostonhimoa. Meitä koh-tasi tuo wihan-siljumisen, suden-ähellyksen, seinäs-räiskynän ja werenwuodatuksen päivä, tuo kuuma päivä Tammiästä kartanolla. Niinpä meitä wiinan hummauksesta kuritettiin. Mutta tuostapa juuri, tuosta rangaistuksen päivästä ru-pesi onnemme wirtaamaan. Kas, kun jo seisoinme mus-tan kauhistuksen rinteellä, silloinpa armollinen Jumala kir-kaasti etehemme maailman; ja sen hän teki tuon oiwallisen walesmannimme kautta. Mutta me itse, mitä teimme me?

Astuiimme kuin miehet itsensäkieltämisen, työn ja toimen tielle. Tosin kohtasi meitä vieläkin moni puuha ja ahdistus, mutta me notkistimme niiden niskat, touvasimme väkivoimin aina eteenpäin, ja tässä seisomme nyt. — Kiitos Jumalalle, joka meitä johdatti, kiitos meille itsellemme, jotka tahdoimme ajoissa wiisastua, kiitos äitillemme, joka lapsuutemme päiwinä muistutteli meille Jumalan tahtoa ja lakia! Hänen lauseistansa painui aina yksi ja toinen sydämemme syvyyteen, josta varoittawa ääni alati kuisokasi meitä korwaan, kuisokasi halki hurjimpain myrskyin, ja elomme alus ei waipunutkaan haaksiriktoon.

Juhani. Ah! jos eläisi nyt äiti, käyskellen tuolla Tukolan pihalla, niin, nähtyään poikiensa lähestyvän, kiirehtis hän meitä vastaan aina Djaniitun ahteelle tuolla. Mutta taiwaan salissa istuu nyt eukko, wartoen lapsiansa. Kyllä tullaan, muori, tullaanpa Jumalan avulla mekin sinne kerran. — Niin, nyt lähtekäämme, weljet, waeltamaan taas, waeltakaamme alas kallioista tietä.

Läksiwät he alas, tulivat pimeään korpeen, siitä viimein fulon polttamalle, korkealle Kiljawan-nummelle, jossa kirkkuwat haukat sinkoilivat ilmassa heleän taiwaan alla. Kulkivat he jo moni-ahteisella tiellä ohji Kuttilan lakean nitun.

Juhani. Pojat, pojat! tuntuupa jo steraimisani kotonurkkien haisu, ihanampi neitsyymaarian sänkyruohon tuoksua. Pojat ja weljet, saman maatuskan kantamat ja synnyttämät kaikki, kuulkaat yksi oiwa sana: Käskeläämme tullaiaisjuhlalle kanssamme Tukolaan joka ainoa mies ja waimo, koiras ja naaras, jonka waan kohtaamme tiellä ennen kotoa.

Aapo. Sen teemme.

Tuomas. Olkoon sanottu.

Timo. Kaikkihan käskemme, aina kruununwoudista Ruokko-Massaan asti, jos heidät kohtaamme waan.

Juhani. Aina maaherrasta Doukolan tallukkaan asti; ja nousepa tästä iloinen kesti, nousee totisesti. Ja kas kun oikein tanssia leivoitamme Doukolan tyttöjen kanssa, leivoitamme, että jyskyää Tukolan permanto ja katoosta kaurisee kaarna! Tosin on laita niin, että ainoastaan Aapo

meistä osaa katrillia, me muut waan polskaa, mutta sitä hän osaamme kuin miehet. Ja olkoon menneeksi polskaa, paljasta polskaa. Mutta mistä saimmme oikein huitekan pelimiehen ja kiltin kahwinkeittäjän?

Uapo. Tottahan vielä siihenkin neuvoja löytyy.

Juhani. Tässä maailmassa. Niin, tottahan waan-kin vielä siihenkin neuvoja löytyy. Neuvoja ei ole meiltä puuttunut kowemmissakaan tempuiissa, waan kaikkien on tähtynyt kääntyä ja wääntyä, kiertyä ja koukistua tahtomme mukaan. Djentuahan on kaikkien tähtynyt, ja kymmenen vuotta on mennyt kuin pyyhkien. Tralla, raa, raa, tralla, raa! Kahwia en ole juonut sitten kuin Karja-Matin häissä, mutta olkoon menneeksi tänäpäpä juhlan kunnioiksi, koska juomme oikein weljenmaljaa kaikki seitsemän poikaa, sakskeata seitsemän miestä. Ja ensimmäisinä, aina ensimmäisinä me kolme tässä astelemme: minä, Uapo ja Tuomas, Impivaaran henkiwartija-pataljooni. Uheita poikia kaikki. Eipä Gerokaan ole enään juuri niitä lyhimpää Suomessa, ei suinkaan. Mutta witkoin nousi hän naulastansa, peewelin witkoin. Dulipa hänestä kuitenkin oikein laatuunkäypä mies sekä sielun että ruumiin puolesta. Ja sen tefi vuosien woima täällä metsissä, meidän weljesten avulla; pari pientä piekistäis-ryöppäystä waan meidän muiden kädessä ja mies oli kuin öljytty. Bai kuinka? Mitä sanot sinä itse siellä takana?

Gero. Tosi mitä ruumiiseni koskee, mutta sielu-parasfani, pelkään minä, löytyy vielä paljon sinuakin warten waroilla tuota kirottua Wanhan-Matamin pirunpihkaa, joka usein tyllä weiwaa ja kiertää nurinniskoin koto maailman. Niinpä hän nytkin kääntää silmäni, koska täältä takaa katselen teitä siellä eturivissä. Kas, kas, kuinka Juhani-kin filmisfani taasen pöllöbittellee tuolla Uapon rinnalla kuin pystysilmäinen tallipässä wakawan walakan rinnalla.

Juhani. Niin, Gero-poikaseni. Mutta tänäpäpä kihisee ja irwistellee ilmassa ilon ja riemun henget. Sentähden, mitä huolin minä? Lauleskelen waan.

Tralla, laa, tralla, laa!

”Kuinka taidan iloinen olla?

Kuinka taidan tyytyä?”

Fralla, lalla, lalla, lalla,
Fralla, lalla, laa!

Ruta on mies, joka kändittää meitä vastaan tuolla aholla?
Aapo. Ukko itse, luulen minä.

Tuomas. Totisesti! No terve miestä!

Juhani. Luffari! Sama luffari!

Tuomas. Sama, sama. Terve miestä waan!

Juhani. Herran poika! Sama junkkari juuri, pat-
tisaawa fourassa ja entisen prowastimme isolippainen wan-
nelakki päässä! No wie sinun musta sonni itseäskin! Sa-
ma junkkari, sama junkkari!

Timo. Meidän koulumestarinme.

Juhani. Mutta kuinka koulutti hän meitä? No, no,
nythän sopii sitä kysyä.

Simeoni. Hän käyköön ohitsemme kunnialla.

Tuomas. Hän on käskettävä tuliaiskestiin päätök-
semme mukaan.

Juhani. Peeweli! se täytyy meidän tehdä. Mutta
minun tekee mieli häntä hieman muistutella menneistä
ajoina; sillä sydämesäni on aina jotakin pientä pistosta
häntä kohtaan. Ohdesta tahdon häntä muistuttaa, ja sit-
ten astukoon hän seuraamme, jos häntä miellyttää. Hän
on minua opettanut. Hyvä! Ehkä taidan minä vuoros-
tani opettaa häntä nyt, ehkä taidan heittää hänelle pienen
fukkelan kysymyksen testamentistani.

Timo. Jotain häneltä kysyn minäkin. Täällä on
yksi wikkela ongelma, täällä seinähammasten juurien alla,
ja saadaanpas nähdä kuinka hän tuon selittää. Minäpä
en häntä ensinkään wihaa; sillä tuffani on taasen yhtä sa-
kea kuin ennenkin; mutta saadaanpas nähdä kuinka hän
suorittaa solmun, jonka pistän hänelle awattawaksi.

Aapo. Waiti, weljet! ja kohdelkaamme häntä kun-
nialla, näyttäen, että tulemme kylään toisenmoisina miehinä
kuin ennen sieltä lähteisjämme. Käyttäkäämme itfiämme
aina wiisaalla tawalla.

Juhani. Mitä wiisautteen koskee, niin tahdonpa
juuri tällä heikellä parastani koettaa, wiskellen hänelle noin
niinkuin leikin wuoksi pieniä kysymyksiä raamatun sywyh-
destä. Olenpa lutenut testamenttini kannesta kanteen ja

yymmärtänyt sen myös, toivon minä. Mutta sanoppas, Gero, mitä häneltä kysyisin noin wilpittömällä tavalla.

Gero. Kysyypäs millä keinolla wiifi miestä ja kaffi kalaa ruokittiin wiidellä tuhannella leivällä.

Juhani. Kitas kiinni, sinä Lopen pahalainen, Kysmän-ojan lörypöttävä paara! Minä sinun opetan. Kysyisin ja selittäisin asian, jota ei ymmärrä itse arkkipiispakaan. Mutta kyllä tiedän mitä kysyn; ja tuossa on ukko.

Tuomas. Minä varoitan sinua: kohtele häntä kelpo-tavalla.

Juhani. Kyllä minä tiedän.

Lukkari. Päivää, päivää, pojat!

Weljekset. Päivää!

Lukkari. Majaa muutetaan, luulen minä.

Tuomas. Sitähän tässä niinkuin wäähän on tekeillä.

Lukkari. Wai niin, wai niin. Hm. Niin, niin.

— Tuulemaampa rupee. Tulleeffo siitä sadetta.

Juhani. Ehkäpä niinkin.

Lukkari. Puhaltaapa oikein raskeaasti.

Tuomas. Raskeaasti kyllä, raskeaasti.

Lukkari. Niin tekee, jaa. Hm, hm. Wai noin nyt pojat muuttaa.

Juhani. Näin hiljakseen. — Mutta onkos kanttoorilla tähän aikaan yhtään koulupoikaa pöydän-nokalla?

Lukkari. Eihän ole.

Juhani. Eikä yhtään ainoaa pörröpäistä nallikkaa owinurkassa?

Lukkari. Hehee! Ei, poikaseni, ei. Hm. Niin, niin. Wai noin nyt muutetaan. No terwetuloa syntymä-taloonne takaisin taas!

Juhani. Tuhannet kiitokset, herra kanttoori. Metjän korvesta tullaan, ja, niinkuin näette, on tuossa warsoillamme wedettävänä ankara kuorma, jonka painoa lisää vielä seitsemän uuttatestamenttia, seitsemän Enklannin lahjaa. Ja luulenpa että juuri sywimmät, waikkeimmat paikat tässä kirjassa painaa nyt kuormaamme eninmin kaisista. Mutta jos koettaisimme hieman kewennellä tuota kuormaa, liewitellä muutamia solmuja, puntteja ja pusseja siellä. Taitaakos kanttoori . . .

Tuomas. Juhani!

Juhani. Taitaako kanttoori vastata minulle yhteen kysymykseen, kysymykseen, joka on saattanut täällä monenkin aivon aprikoitsemaan. Sanokaas minulle: mitkä olivat Sepeteuksen poikain nimet?

Timo. ”Minä ja sinä yksi, Keskievarin Antti ja Jusfi toinen; kuinka monta meittä ollaan?” kysyi minulta herran Voimaan mies, ja samoin kysyn minä kanttoorilta nyt.

Juhani. Timo hillittöön leipälaukkunsa. — Niin, herra kanttoori, mitkä olivat Sepeteuksen poikain nimet? Se on kysymykseni; kuulkaat päälle, pojat!

Timo. Minä ja sinä yksi, keskievarin Antti ja Jusfi toinen; kuinka monta meittä ollaan? Se on ongelmani; kuulkaat päälle, pojat! — Kuinka monta, herrani?

Dukkari. Kaksi, poikaseni, waan ei suinkaan neljä; niin, lilli-poikaseni, kaksi, kaksi waan. He, he!

Timo. Kas siinäpä seistiin. Niin vastasin minäkin Voimaan miehelle. Mutta äläst! Siinä rykelmässä on meitä neljä, herra forkeasti oppinut kanttoori.

Juhani. Etkö siinä riivattu woi hillitä leukojasi kunnes wanhin welsjes on tehnyt tehtävänsä. Tuhannen tulimmaista!

Timo. Älä herran . . . . älä herran tähden tuup-paise minua enään toista ja kolmatta kertaa postelle. Sinä hunswotti! olenko minä wafikka edesjäs, wafikka tai mullicka? En suinkaan, en suinkaan, waan olenpa kiiwasta miestä kun herran oikein kiiwastun.

Juhani. Suus kiinni nyt ja kuultele. — Mitkä olivat Sepeteuksen poikain nimet?

Dukkari. Wilpitön kysymys. Mutta kysyi minulta herran tuo entinen prowastimme: ”mitkä oli Sepeteuksen poikain isän nimi?” ja arwaas, weli Juhani, kuinka hänelle vastasin, antaisiani oikean wastaufsen? Niin, suodaanko minun kysyä: mikä oli Sepeteuksen poikain isän nimi?

Juhani. Jasfoo . . . . jasfoo . . . . wai niin. Löytyykö sekin nimi testamentisani?

Dukkari. Löytyy tosin, löytyy jo kysymyksesäni.

Juhani. Wai niin . . . . nonch . . . hm . . . Wai

löytyy se testamentissani? — Mutta — niinhän juuri minäkin olin aikeissa kysyä teiltä, mutta kysyin malttamattomuudessa hieman toisin. Engelman olen kuullut, mutta enpä ole viittänyt kiehtoa siihen selkoa testamentistani. Minä en olekaan mikään korkea firjanoppinut ja jupisteeri, en kuulu pappisäätyyn kuin esimerkiksi luffari. Hän kuuluu siihen, mutta säädyn viimeisenä häntänä, samana häntänä, joka kerran oli leikissä ukko Wiksarin kanssa.

Timo. Se olikin suntio eli torikka, joka tarinassa kutsui itsensä pappisäädyn hännäksi ja löhlyytti vähän Wiksaria.

Gerro. Luffarihan se oli.

Juhani. Luffari tai suntio, suntio tai luffari; minä vaan tahdon sanoa, etten kuulu siihen kunniaan, minulla ei ole walta kiehua kirkossa kuin aamukukko orrella eikä pöyrytellä poika-köllien sairaristoa. Ja jos mielitte kuulla suustani oikein totuuden . . . Liedättekö kuinka wirolaisukko Korppi sanoi Hämeenlinnan wiskaalille?

Luffari. No kuinkaspa hän sanoi?

Juhani. ”Mene elvettii, sina pirkelee mias!” Hmh! Kenenkähän nyrkin luulisitte tässä ylinnä keikkuwan? Häh? Smatrii, kubbe! ja huomaa kuinka kymmenen vuoden kulessa muuttuu täällä maailman muoto.

Aapo. Juh, Juh!

Tuomas. Nyt, weli, tahdon minäkin sanoa sanan; ja oleppas waiti oman rauhas tähden. — Kanttoori antakoon heille anteeksi; he eivät ymmärrä. Olkaat huomauttamatta ja tehkää niin hywin ja käykää kanssamme pieniin tuliaispiteihin Jukolaan; sillä tämä päivä on meille päiwien päivä.

Luffari. Minä kiitän, mutta aikani ei juuri myönnä kuulemaan kutsuistanne nyt.

Simeoni. Olkaat rakentamaan sowinto meidän ja Jukolaisten wälille; tehkää se Jumalan tähden.

Aapo. Me rukoilemme, tulkaat ja tehkää rauha. Eiköhän ole tämä työ teille welwollisuutta wirtanne kirkollisuuden kautta? Siis kawahtakaat, ettei närkästy teille ainoastaan Jumala, mutta myöskin tuo oivallinen prowasstimme, kuultuansa ettette ole tahtonut käydä sowintomiehen

toimeen näin tärkeässä asiassa kuin tämä. Katsokaas tuota paikkaa.

Lukkari. Olkoon teidän tahtonne. Minä seuraan ja tahdon koettaa parastani tärkeitä Doufolaiisten syitä, ja Herran ja oman puheeni voimalla taiuuttaa heitä weljelliseen sowingtoon. Mutta puhukaamme ensin suomme puhtaaksi. Minä näen teidän silmissänne tuon kyräilevän, waikka jo kalsunkin wihan minua kohtaan, ja tiedän sen syyn. Miin, olinpa teille kiinteä opettaja, kiinteä ja kowa, sen tunnustan, ja katkerasti olen sitä jo katunut. Mutta samalla kiinteällä keinolla on kerran minua itseäkin opetettu, samalla kouristelewalla keinolla, paratkoon Sumala! Mutta mitä tarkoitin kiinteydelläni teitä kohtaan? Omaa etuanne, omaa etuanne; se tietäkää. Ja olkaat myös warmat siitä, että juuri tällä hetkellä, waikka hieman hämmästyinkin mieleni tässä teidän nyt käydesjäni mua vastaan, sieluni iloitsi, koska katselen teitä miehinä nyt ja tiedän teidän tekonne ja taistelonne, wieriessä kymmenen Herran vuoden.

Uapo. Tästä ylistyksestä kiitämme teitä.

Tuomas. Me tiedämme teidät kunnian miehiksi ja tiedämme että Juhani ja Timo pyytävät teiltä anteeksi kie-rot janansa.

Timo. Minä myönnän että hän on kunnian ukko, waikka kowakin koulumestari.

Juhani. Lukkari tunnusti ei juuri oikein tehneensä meitä kohtaan, minä teen saman tunnustuksen itsepuolestani häntä kohtaan, ja niin on wälimme kuitti, warjinkin koska myönnän että olimme hänelle aika wisapäitä oppilaita, joiden kowia kalloja wästen hänen kärsimyksensä rintarauta wäkistenkin särkeytyi. Ja ken takaa, ken takaa, kysyn minä, ettei saattanut meille myös jotain hywää tämä tulkapään jauhoitus ja hiuskiemurojen pöllytys? Eihän yhtään te-keita ole.

Uapo. Waan että kaikki on unohdettu. Siis astukaamme miehisä eteenpäin. Tehkää niin hywin, kante-
toori.

Läksiwät he kulkemaan, kulkivat pitkin ahteista tietä, joka weljeksille kuitenkin oli soma ja rakas; sillä rupefi käymään heitä vastaan lapsuuden ahoja, kiwiä ja kantoja; ja

puhalteli heidän syliinsä vaitis länfituuli. — Mutta äitisti kuului peloittava meteli, ja Rajamäen rykmäntti astui heitä vastaan. Näkyi Kaisan nuuskainen naama ja kiivaat silmät tuon mustan korvamysyn alla; ja aisoisja käyskeli eukko, torellen ja kiroten. Mutta Heikka oli jo heittänyt keppihewonsa, Mörbölli pullorattaansa, ja äitinsä rinnalla he astelivat, auttaen kufin aifastansa eukkoa wetämässä wanckureita. Mikko itse, musta wilttihattu päässä ja poskessa ankara tupakkimälli, lykkäsi, niinkuin tapansa oli, saumallansa perään. Mutta häntä seurasi kaksioispari, ratsastaen keppihewosilla, ja viimeisenä tapsutteli Mikon Pikuttaluffkainen, wetäen pullorattaita kylän pölyhäwällä tiellä. Ja waunuisja, siellä näit sinä pitiäkin, sarwipusfin ja wasikannahkaisen repun, jossa löytyi Mikon, Heikan ja Mörböllin weitset, ja näitpä siellä vielä wiulunkin, kääritynä Kaisan wanhaan, punaiseen willahuiwiin.

Niin retkeili wastuffin kaffi kummallista matkuetta, ja nousi tuosta melakka ja pauhu. Työläästi ja korskahdellen lähestyiwät rykmänttiä Impiwaaran nuoret hewoset; Killi ja Kiiski, niskaharjakset korkealla pystyissä, remasivat ja ärhentelivät kowin; ja silloin kaksioispari ja tallukka pieni juokfivat möräten wanckurien turwiin. Siinä Kaisa ki-roili ja torelti tiuskealla äänellä poikiansa; mutta Mikko saumaansa heilutteli koirille, heilutteli ja rämiöi pahoin. Pysähdyttiin kahden puolen, ja äänettä toinentoistaan katseltiin kauan: asukkaat Rajamäeltä tirkistellen niinkuin ihmeeffensä, mutta weljekset kowin lömmähtäen, muistellesaan päätöstänsä tiellä. Kuitenkin astui wiimein esiin weli Napo.

Napo. Rauha teille!

Mikko. Sama teille, mutta suistakaat wähän koirianne.

Napo. Killi ja Kiiski, wait!

Juhani. Terve miestä, sinä Rajamäen Mikko! Kuinka jaksat ja mitä uusia maailmalta?

Mikko. Sekalaista, sekalaista sekä hyvää että pahaa, mutta ainapa, koira wieköön, hyvä kuitenkin täällä päälimmäisenä keikkuu, ja tämän elämän retkutus käy laatuun, käypä se. Niin, pojat, wanckaahan täällä, Sumalan

kiitos, aina sentähden vähän työtä ja tointa kylissä ja kartanoissa. Jaa, jaa, Mikolla ei ole yhtäkään hätää niin kauan kuin työtä ja tointa piisaa maailmassa, waikka täytyykin kulkea ja jamata talosta taloon ja kylästä kylään työtä ja leipää hakemassa. Ei Mikolla ole mitään hätää.

Apo. Kyllä sen uskomme; ja onnistukoon wirkanne teille waan uhkeammin aina. Mutta nyt, Mikko, nyt pistää meitä päähän tuuma, ja tahtoissimmepa wiipyä tällä erällä parisanne enemmän kuin yhden hetken. Niin, kuulkaat ykfi sana.

Mikko. Ahaa! Minä arvaan asian, kun johtuu mieleeni tuo wanha, yhteinen olutjuustomme Sonnimäen nummen alla, juusto, joka wieläkin teitä röyhtelyttää. Mutta hyvä, että seisomme kartteeratulla tiellä ja että on meillä tässä herra kanttoorisja oivallinen wieras mies. Syrjähtäkääs hieman siwulle, hyvät naapurit ja ystävät, hieman siwulle.

Apo. Kuulkaat meitä!

Kaisa. Pois tieltä, te sen wietävät! Me tahdomme kulkea. Pois tieltä, muutoin teidät pyöweli perii!

Lukkari. Erhetys, sinä kunnioitettava Rajamäen perhe, erhetys jyrkkä! Kuulkaat mitä sanon ja pyhästi taakaan. Ah! toisin kuin ennen on nyt Sukolan wäijesteen elämä sekä sielun että ruumiin puolesta. Toisin, Jumal'awita! Dietäkää, he owat kantaneet kääntymyksen ja parannuksen ihanimpia hedelmiä ja nyt he palauwat rakkaasen syntymäkotoonsa riemun ja kunnian poikina, tahtoen temmaista sylihinjä kaiken tämän maailman. Sentähden kutsuwat he teitäkin iloiseen tuliaisjuhlaan, sowintojuhlaan entiseen Sukolan taloon. Tämä on heidän sydämensä yritys teitä kohtaan tällä heidän jupileerauksensa hetkellä. Uskokaat mitä teidän kanttoorinne sanoo.

Juhani. Juuri niin kuin kanttoori sanoo!

Apo. Mikko ja Kaisa! me tahdomme näyttää itsemme miehiksi ja tehdä miesten töitä, unohtaen entisyyden. Mutta mitä lausui Mikko tuosta olutjuustosta Sonnimäellä? Hyvä ystävä, sen keitimme itse ja itseppä sen syöbätkin saimme. Niin juuri, ja muistelenpa wielä toistakin

asiaa tuosta Sonnimäen illasta. Ennustihan silloin eufonne meille ankaria tuhon päiviä? Sen hän teki, ja oi-keinya hän ennusti. Myrskyt tulivat ja pieksivät meitä kowin, kowin, mutta myrskyt ja pilvet owat menneet taas ja ihana päivä koittaa. No lähtekääs ennustamaan meille kerta vielä, ja me toiwomme filmänne näkewän walkeampia kuvia. Olenpa kuullut teidän parhaiten ennustawan kahwissa, ja kahwia ei pidä puuttuman tänä iltana Jukolaissa.

Juhani. Kahwia ja olutta!

Aapo. Kahwia ja olutta! Siis tulkaat ja ennustaat meille onnen päiviä.

Mikko. Kaisa pouwaa kahwissa ja minä pelaan wiulua juhlan koroitteiksi; sopiihan se hyminkin.

Aapo. Ballan hywin.

Juhani. Sinä uljas Mikko.

Mikko. Pelaanpa jo teille iloisen marssin tullesamme Jukolaan.

Juhani. Sinä werraton Mikko! Pelaa, pelaa että maailma kimahtelee, pelaa, Jumalan luoma.

Aapo. Kaikki sowluu oivallisesti.

Juhani. Kaikki paukahtaa kuin luffoon waan!

Mikko. Bankkurit ympäri, Heikka ja Matti poikaseeni! Ja sinä, Kaisa, heitä jo tuo tuimuuden äkeys naamastasi hiiteen ja teeppäs nätti keikaus Jukolaan päin.

Kaisa. Jaa-ah! kyllä minä sinun keikautan tässä. Jos niin hulluksi päättysinkin ja lähtisin talluttamaan taikaisin wanhoilla koiwillani, niin astelisinko heidän wikurien aasiansa sotkettawana tuosja raitiolla? Köndittäkööt he edellä, me kahnustelemme perässä.

Mikko. Dikein, Kaisa! Hellittäkää edellä, weljet, antakaat mennä oikein pyrstötähden wauhdilla, me sushutamme suitsuawana häntänä perässä. — Tuo meidän muori on wähän kiwasta muoria.

Juhani. Mutta onpa siinä muoria kuitenkin.

Aapo. Diwallinen muori!

Mikko. Onpa peijakas niinkin; minä uskallan sen fanoa. Se on minun muijani.

Juhani. Muija kuin patawalitti waan!

Mikko. Dupa niinkin. Kiivasta evkkoa, kiivasta evkkoa; mutta kas kun terran ukkokin karwansa pörristää, niin paneepa silloin mamma itsekin suunsa koreaan, lilliseen nipiistykseen, panee, ei auta. Mutta hempeä ukko olen kuitenkun, olen, ja annan Kaisan waltikoita. Ja mitä huolin siitä, kun waan kaikki käy kuntoon? — Heleijaa, pojat! Perässä tullaan kuin suutari kraatarin perässä taiwaasen. ”Perässä waikka perhana olis”, sanoi suutari, kiskoen pikilankaansa, hampaat irwisä. Miin, niin, mars ja anna soida, anna soida!

Läksiwät he miehissä kulkemaan eteenpäin; ja myrskysi tuimeni tuuli, koiristo humisi ja taipui, ja milloin paistoi aurinko lempeästi, milloin peittyi se taasen ihanien hattarien kohtuun, jotka wilkkaasti korkeudessa lentelivät pohjosen ajamina kohden kaukaišta, kaarewaa taiwaan reunaan. Waelsiwat he mätiä ylös ja alas, ja suloinen oli weljeksilte tämä waellus ja tämä myrsky, kun läheniwät kotonsa kunnasta lounaisessa.

Mutta tulipa heitä vastaan wanha ukko, Kolistimen mustatuklainen, äkeä taatto. Harmaat, pensaiset kulmakarwat, kuin kaksi huhkaimen siipeä, melkein peittiwät hänen tuikeat silmänsä. Oli hän aikansa ollut kunnan ampuniekka, kaatanut monta karhua ja sutta. Tuli viimein ankara tauti, joka wei häneltä kuulon woiman, ja kuuli hän enään ainoastaan huutawan puheen, huikeasti huudetun hänen korwaansa. Tämä onneton kohtaus sulki häneltä ainiaakki karhun-ampujan tien, ja silloin päätyi hän pauloilla pyydystämään. Riittä hän syksyinä ja talwina wiritteli summalta metsiin lintujen, jäniisten ja orawien kuolemaksi. Oli hän wakaa, jyrkeämielinen ja törmäsanainen ukko; tuli pian tuitupääksi, katsellen elämää omalta kannaltansa. Hänpä nyt syysunnuntain iltahetkenä käyskeli weljeksiä vastaan ahteifella tiellä.

Juhani. Terwe, sinä wanha!

Dimo. Terwe, taatto, terwe!

Juhani. Seis, kunnioitettava äijäkarru!

Kolistimen ukko. Gäh?

Juhani. Terweisiä metsämaailmalta.

Ukko. Mitä tahdot?

Tuomas. Huuda häntä korvaan ja vahvasti.

Juhani. Tässä me ollaan nyt!

Ukko. Niinpä, perkele wie! olettekin, ja tästäälähin armahtakoon meitä taiwaan ukko täällä kylissä taas.

Juhani. Mitä?

Napo. Nyt ei ole poika hyvällä tuulella.

Juhani. Mitä sinä meinaat?

Ukko. Urvaatpa sen. Niin, niin, kyllä, kyllä, kyllä tässä nyt nousee meille toiset juonet. Hywin tietty.

Juhani. Weljet, tämä leikkaa funniaamme.

Napo. Ole huolimatta ja käske häntä waan kanssamme Sukolaan.

Juhani. Kuitenkin kaikitenkin, ukko, kun olet tuomoinen potra ukko, niin käskemme sinua nyt Sukolaan wietämään kanssamme oikein ryskeistä tuliaisjuhlaa.

Ukko. Mitäs tulit, sinä peikko? Miksi et pysynyt tuolla wuortesi komeroissa aina kurjaan kuolemaas asti? Mitäs tulit?

Juhani. Jasoo! tämäkö on kiitos käskystäni?

Ukko. Tulistunpa kiusasta ja harmista koska muistelen ansojani. Kirous! onpa yksikin aika metso menewä tästäälähin paulastani toisen pusstin. De köllit! niistä naappailtiin jo kylliksi ennenkin.

Juhani. Sanoiko sinä meitä warlailfi?

Ukko. Sanoinko ma, sanoinko ma? Mutta sinä ymmärrät yksän, ymmärrätpä, waikka oletkin tuommainen tuhma käenpoikanen tai mullistelewa metsonpoikanen.

Juhani. Sanoiko sinä meitä warlailfi koska sinua kestiin käskemme?

Ukko. Mitä sanoit? Huuda kowemmin, huuda niin kuin mies puukka ja älä tuossa wingu ja rääky. — Mitä sanoit, poika?

Juhani. Kestiin mirä teitä käsken; sillä olemmepa kaitki niinkuin teidän kummipoikianne.

Ukko. Sinäkö minun kummipoikani?

Juhani. Minä ja nämät kuusi weljestäni tässä. Sentähden: tulkaat kestiin, kummi.

Ukko. Suus kiinni! minä en ole sinun kummis.

Juhani. Olette juuri wissein.

Ukko. Minä en ole sinun kummis, en!

Juhani. Juuri wissein.

Ukko. Saus kiinni, sanon minä.

Juhani. Juuri wissein, ellei Männistönmuori ole walehdellut.

Ukko. Kuka?

Juhani. Männistönmuori, tämän kylän yhteinen lapsimuija.

Ukko. Minä annan palttua Männistönmuorille, waan etten ole sinun enkä noiden muidenkaan kummi. Minä sinun kummis? Huuti!

Juhani. Huuti? Bai niin! Mutta minua ei olekaan kannettu papin eteen hammasuisena, umpifilmäisenä penikkanullfina, ei koskaan. Mutta kuinka hyvänsä: minä käsken teitä festiin.

Ukko. Mutta minä en tule, en, waan kiellän sinun käskemästä.

Juhani. Minä käsken waan.

Ukko. Mutta minä en tule, sinä riwattu! Pidä kitas!

Juhani. Minä käsken waan.

Lukkari. Pojat, pojat! olkoon ukko rauhasja.

Mikko. Hän menköön meistä herraansa. Ysfinkertainen ja töykeä äijä; katselee filmiimme kuin willakoira; hän menköön. Mars, ukko!

Juhani. Mutta kuitenkin niiden ysfinkertaisien, harmaitten jöröfilmien pohjasta kurtistelee mielestäni ylös niin kuin jokin pieni klipparimikko; ja hän on vähän paisuttanut minun sappeani. — Minä käsken sinua festiin, huiseaan hummaukseen. Olutta naamaas pinnailemaan minä sinua käsken. Oletthan kuitenkin hyvä taatto.

Ukko. Mitä sanoit? Huuda kowemmin.

Juhani. Hyvä taatto, waikka vähän uuteliäs. Mutta onhan tuo synti ainakin ollut kuuroin perisynti.

Ukko. Gäh?

Juhani. Uuteliäs, nyysiifi, ukko-räsyy, fanoi ruotsalainen; mutta muutoin kelpo taatto.

Ukko. Köntti, häwytyön köntti! Mutta onko, onko, onko metsönpoikasilla järkeä päässä? Ei tuumaakaan.

Höh! tuossahan lentää ylös jaloistani aika parvi, metsoparvi . . . .

Juhani. Esimerkiksi seitsemän metsonpoikaa.

Ukko. Mitä sanoit?

Juhani. Seitsemän metsonpoikaa!

Ukko. Olkoon heitä kuinka monta hyväänsä; tuolta he katsella töllöttävät koirun-oksilta. Tuossa nyt mällistelee vastaan yksi kuin sonni kohden uutta porttia, ja vasta hän pöllähtää kun paukkahtaa, mutta silloin on hän pussissa. Samoin nytkin mällistelee tässä seitsemän könttiä kohden Koliistimen waaria juuri niinkuin seitsemän kōnisielmäistä metsonpoikaa. Kōnttit! Mitä, mitä, mitä minusta tahdotte?

Juhani. Tahdon sanoa oikein wakaalla mielellä ja hieleellä, etten ole mikään waras enkä metsonpoikanen enkä kōntti, ja sanon vielä yksin tein, että eräs wanha karru, eräs förpiiskatun ukko, joka ei seisjo minusta juuri kaukana, ei montakaan wirstaa tällä fantaisella maantiellä, että tämä mies, tämä häpeemätön karru on suuri lurjus ja hunswotiti; ja olkoon se sanottu kaikella funnioitufsella.

Ukko. Kuka mies, kuka mies, sinä töpö käenpoika kuiwan hongan nenässä? Ole, ole, ole, ole, olenko minä hunswotti edessä? Sanoppas. Kuka mies, sinä käenpoika?

Juhani. Mitä peijakasta puhaltaisin hänen kirottuun korvaansa?

Ukko. Mä enään mitään puhalla, waan lähtekäämme.

Juhani. Ei juuri vielä; sillä hän on suuritelmi ukko. Mitä peewelin puskaa puhaltaisin hänen korvaansa?

Cero. Annas minä koetan. Mutta pidä sinä tuota sonnipulkkia.

Juhani. Riin, puhallappas sinne yksi mojowa sana.

Ukko. Kuka mies? Häh?

Cero. "Kukakhaar!" sanoi pieni käenpoika kuiwan hongan nokassa. Kukakhaar!

Ukko. Tuossa on käki!

Cero. Sinä riivattu!

Juhani. Kas tuota perhanaa! Paukahtipa?

Cero. Paukahti, ja korva luffoon.

Aapo. Dikein tehty, sinä Kolistimen förri, oikein!

Gerro. Hiiteen äijä! Siwalsi että kipenöitsee.

Juhani: Ukko, ukko! huomaas mitä teit: tempasit nyrkilläsi poskelle funniallista miestä wallan maantien päällä ja pyhästä sapattina. Ai, ai, ukko!

Aapo. Dikein tehty, sinä Kolistimen riihitonttu, oikein!

Ukko. Mitä löpöttelet sinä siellä?

Gerro. Dikein sanottu, sinä Kolistimen nurkkajulli, oikein!

Ukko. Suus kiinni sinäkin, kärppä. Minä, minä opetan poikia nenälleni loiskeilemaan. Sillä Kolistimen waari ei siinä juuri kauankaan siekalle ennen kun hän iskee.

Juhani. Minä häntä isken tuohon takkuiseen kaulukseen ja kiskon äijän ilman armoa olutkestiin. Heisaa, ukko! Nyt maršsimme!

Ukko. Helwettiin sinä!

Juhani. Olutta juomaan että mahas repee!

Ukko. Hellitä kaulukseni, saatpa muutoin waisten flannias. Etkö sinä, perkeleen juuti, hellitä?

Juhani. Ampäri olutta!

Tuomas. Mitä hulluutta, Juho, taas?

Aapo. Olkoon ukko oloillansa.

Juhani. Herra warjele! hän on meitä haukkunut kuin koira. Mitä hänelle tekisimme? Hän on tuommoinen wanha äijäreppu. Mutta tulkoon hän Jukolaan riemujuhlaan juomaan olutta wihoissansa. Miin, ukko, minun sydämeni ei anna perään, ei!

Ukko. Hellitä kyntes!

Tuomas. Mielitkö hellittää? Katsos tuossa, kuinka foreasti hänen päästät. Menkää, äijä!

Juhani. Ah! minä olisin kantanut hänen iloiseen kalaasiin, kantanut kuin pienen lapsen; sillä säkeniä säihkyi karwainen poweni. Herran poika! kenen paulasta olen minä naappaisnut lintua? Lintua tai jänistä?

Tuomas. Kitas kiinni!

Juhani. Olenko minä waras, minä?

Lukkari. Sitä ei hän sanonut, poikani.

Juhani. Sitä kohden hän sommaili kuitenkin. Ah,

olisi hänen päänsä lakeelta parin kolmen kymmenen talven lumi pois, niin Herran poika!

Tuomas. Menkää, ukko!

Ukko. Köntit! Ole, ole, ole, olenko minä keppikoni edessä, te korven hallawat, päähännuijittawat sudenpenikat? Mutta kyllä, kyllä, kyllä, kyllä teidät opetan vielä, minä, minä teidät opetan, köntit!

Siirtyi heistä viimein Kolistimen äkeä ukko; mutta kauan jupisi hän vihoisansa, syljeskeli ja jupisi itseksen, astellesaan ahteellista tietä. Kulkemaan taas läksivät myös weljekset ja heidän seuralaisensa lukkari ja Rajamäen rykmäntti, joka viimeisenä retkeili. Mutta kun he näin olivat hetken kulkeneet eteenpäin, tuli heitä vastaan kaksi naista: entinen Männistön muori ja noffela, palleroinen tyttärensä Wenla; ja astelivat he kiireesti, aikeissa puolainmetseen, walkeat tuokkoset käsissä. Tämä kohtaaminen saattoi weljekset ällistymään kowin, ja äänettöminä katselivat he lähestyviä waimoja, seisahtuivatpa kuitenkin heidän eteensä; ja wastuksiin nyt tuijoteltiin hetki, rengasfilmin kummaltakin puolelta. Mutta viimein astui esiin Nayo, ilmoitti heille Deerimäen vuorella tehdyn lujan päätöksen ja käski heitä wieraiksi tuliaiskestiin. Epäillen mitä heidän piti tehdä, nyt seisoiwat äiti ja tytär, seisoiwat ja myhäiliwät salaa toinentoisellensa ja mytistelivät luikarointen huuliansa. Mutta koska myös lukkari kehoitti heitä kulemaan weljesten kufumista ja käymään kahwinkeittäjiksi pitoihin, päättiwät he wihdoin lähteä iloisen matkueen seuraan. Ja niin oli Sukolan pojilla lukkarissa mahdollis wälimies ja sovittaja Doukolaisia warten, muorisja ja hänen tyttäressään kiltit kahwinkeittäjät, ja Rajamäen Mikosja oli heillä iloisen tulomarsin soittaja ja pelimies karkeloisja Doukolan tyttöjen kanssa. — Muistellen kaikkia näitä etuja, astelivat he yhä uljaammalla wauhilla kohden matkansa päättä, ja seisoiwat viimein Sukolan Pohjanpellon santaisella töyräällä. Ja näkyi heidän edessään Djaniittu, sen tafana taas Kotopelto, mutta ylempänä itse Sukolan talo, ihanasti surkumielinen. Kauan äänettöminä ja kosteilla silmillä katselivat weljekset fotoansa wiheriällä, kumisewalla kummulla; ja länteen kallistui aurinko. Mutta

vinhemmin aina puhalteli pohjonen, kōhisten mǎnnistōssǎ, kivijsellä mäellä talon etelǎisjellä puolella.

Tuomas. Tuossǎ on siis Jukola.

Juhani. Oletko sinǎ Jukola?

Aapo. Onpa ryhtis jotekin rauennut ja santmale tarttunut kiireellesi, kotomme armas.

Juhani. Sammale on tarttunut kultaiselle kiireellesi, funnioitettava äitimme Jukola.

Timo. Terwe, Jukola, joka nyt istut, kōkōitāt edessǎni tuossǎ, kauniina kuin Jerusalmi ennen.

Juhani. Oletko sinǎ Jukola? Sinǎ? Ah! enhǎn woikkaan estǎǎ kynnelskarpalletta karhealta naamaltani, koska sydǎmeni kiehuu ja kuohuu. Voi! kaikkialta, mihin silmǎni isken, annetaan pojalle takaisin hellǎn ystǎwǎn katse. Kas kuinka lempeǎsti tuo musta ometan affunalǎpikin myhǎilee minua vastaan. Terwe, sinǎ toiwon tǎhti, terwe!

Eero. Terwe, terwe, sinǎ toiwon musta tǎhti!

Juhani. Terwe, armahin lantakasa sinǎ alla, ihannampi onnen kuffulaa! Ah!

Timo. Kyllǎ se on kaunistǎ, mutta miksi ei tuota lantakasaa ole jo aikapǎiviǎ kiskottu pellolle? Niin, niin, se kasa sinǎ ilmoittaa, todistaa ja merkitsee nahkapeitturin juurewata, perin auttamaton laiskuutta. Onkos tǎmǎ laitaa: syyskuussǎ lantakasa kotona kōkōittǎǎ? Minǎ nǎrkǎstyn kowin tǎlle nahkapeitturille. No, noh, saatpa kuitenkin anteeksi warsinkin tǎnǎ pǎiwǎnǎ, joka on Jukolan juupelijuhla.

Juhani. Terwe, hallawa lantakasa, terwe! sanon minǎ waan, huolimatta mitǎ se todistaa ja meriteeraa. Terwe, Jukola kasoinesi, peltoinesi, niittuinesi, kaunis niin kuin taiwas!

Timo. Taiwas on kuitenkin koreampi.

Juhani. Suus kiinni! Jhanin Paratiisi tǎmǎ on.

Simeoni. Mǎ lausu syntiǎ.

Juhani. Kieleni lausuu mitǎ sydǎmeni kuiskaa.

Lauri. Minǎkin nyt jotakin lausuisin, mutta tǎmǎ merkillinen hetki on perin masentanut kieleni entisen wikkelyden.

Juhani. Sano kielin, puhu mielin, luhkaise riemu

rinnastaji ulos! Vuoret roikkaa, metsä kaifaa ja taiwaassa ollaan äänettä hetki aikaa, hetki pyhä ja lyhykäinen. Siinä on wärssy, Sukolan Jusfin sepittäjä riemuksansa.

Uapo. Mutta olkoon tässä jo kylliksi, ja rientäkäämme tarkoituksemme perään.

Juhani. Niin, nyt touwatkaamme viimeiseen perään kuin kutewa särkijoukko ryssänsä takimmaiseen nieluun. Mennään nyt, etteivät ikävysty arwoisat wieraamme tähän riemuunne ankaraan. Eihän ole Sukola tuossa heidän kotonsa, ja toiseksi, he owat sen nähneet myöhemmin kuin me. Te, kanttoori, te, Männistön muori tyttärinenne ja sinä, Rajamäen kunnioitettava perhe, älkää nyt panko pahaksenne tätä.

Lukkari. Sitä ei sinun tarvitse rukoilla. Kylläpä käsitämme mikä tämä hetki on teille; se on korkea, juhla-linen hetki, täynnä juowuttamaa iloa.

Juhani. Shanasti sanottu, potraasti sanottu! — Mennään nyt!

Tuomas. Paukautakoot pyssymme ja soikoon Mikon wiulu.

Juhani. Niin, jospa saataisiin nyt vähän musiikkia. — Yksi ammunto, weljet, yksi huikea ammunto. Yht'aikaa!

Kiljahti nyt Mikon wiulu ja melkein yht'aikaa pamahtiwat Juhaniin, Tuomaan ja Uapon pyssyt. Uljaat he wosjet silloin korkealle leiskahtiwat wankkurien edessä, kiilien läksiwät naudat kirmaisemaan, yksi sinne, toinen tänne. Mutta eipä yksikään heidän johtajistaan hellittänyt leikissä nuoraa kourastansa, ei Simeoni, ei Timo ja kaikkein vähimmin heistä Gerro. Purren hammasta he seurasiwat, waikka melkein raahaten, seurasiwat kufin elukkaansa, ja pilwenä pyöriskeli pellolla kuiwa hieta. Seisahtua täytyi huiuskahännän ja kääntyä miehensä kanssa oikealle raitillensa jälleen. Niin retkeili matkue alas, katosi hetkeksi Djaniitun alankoon, mutta ilmeystyi taas pian, käyden ylös pitkin jyrkkää ahdetta ja astuen Kotopellon weräjämästä sisään. Mahtawasti soitti Mikko wiuluansa, kowin reuhuiwat ilosta, uhosta Killa ja Kiiski, joiden haukkinaan wastasi taas nahka-peitturin laiha, kämäleukainen rakk, tuwan nurkalla nilkuttellen, wapisewa furja. Ulos kutsui meteli Sukolasta kaiken

kanfan, ulos wierulle, kiviiselle tanterelle. Mutta lapset, nähtyänsä Rajamäen rykmäntin lähestyvän taloa taasen, firmasivat takaisin tupaan kiireesti, parkuen kowin, ja pistivät itsensä piiloon, mikä jänkyyn, kaattuwan alle, mikä uunin päälle, kolisevien kalupuitten sekaan, sydämessä kauhistus. Samasta pelosta waikeni äkisti rakki, kokiisti häntänsä koipien wäliin ja mateli piiloon nurkkaan penkin alle. Oli nyt pihalla menoa ja meteliä. Siinä miesten huudot, koirien mekastelo, lehmien ammunin, pienen palloeroisen sonnin mörinä ja wiulun kiljuwa ääni kilwain kaku ympäri, koska lähestyi Zukolan taloa waeltawa joukko; ja huminalla rawisteli pohjonen Kiwimäen tuuheata männistöä. Mutta weljekset, sydämessä riutuwa liepeys, käwiwät esiin tervehtimään huoneen wäkeä heidän entisen kotonsa armaalla pihalla. Ja koska käsiä oli puristettu, elikot ja kuorma korjatut, astuivat he viimein miehissä talon awaraan tupaan.

Mutta Toukolaan läksiwät luffari ja Nayo sowingo- ja tuliaisjuhlaan kutsumaan miehiä, jotka niin kauan olivat eläneet wihassa ja wainossa Zukolan weljesten kanssa. Ja koska he mukawilla, luffarin lausumilla, sanoilla olivat saattaneet kutsumuksen ympäri sekä miehille että naisille, riensiwät he takaisin auttelemaan muita rakentamassa pitoja. Sakeaksi tehtiin permanto Zukolan hauskaassa tuwaassa, kuohuwaa olutta wetämissä haarikoissa kannettiin pöydälle, ja tulistjan ympärillä liekiditji kiltti Wenla äitinsä kanssa. Pilwenä palloisi kahriwakkian sawu katon nokisten ortten alla, myllyn hampaissa pieneni räiskynällä poltettu jywä, ja tulella höyrysi nahkapeitturin emännän pannu. Ja mikä nyt lakajsi kartanoa, mikä kanteli halkoja pinosta tupaan, mikä hakkasi haruja koristeitji laattialle ja mikä mitäkin teki. Ja affunan ääressä, leweällä rahilla istui iloinen Mikko, antain silloin, tällöin wiulunsa wingahdella.

Mutta miksi kuiskuttelee nyt Männistö'n muori noin hartaasti Zuhaniin kanssa tuolla porstuwassa ja miksi seisoo Zuhani, silmät harreillaan, totisena kuin tuomiolla? Muori antaa hänelle tiedoksi noin kautta ranteen, ettei löydy enään heidän puolestaan estettä hänen ja Wenlan sydämien välillä. Tästä ällistyy poika, puhkailee, huokailee, hiko-

lee ja niskatukkaansa kouristelee kowin, pyytäen lopulta muorista hetken tuumauksen aikaa. Muori lähtee hänestä loistavilla kasvoilla, mutta ulos pihalle astuu Zuhani, astelee kuin huoneeton tonttu, tietämättä minne hän astuisi. Tuolla Sukolan seinän takana hän nyt pasteerailee edestakaisin, hikoilee, huokailee, hohtaa ja höyryää ja niskatukkaansa kouristelee kowin. Mutta viimein rientää hän porstuvaan takaisin, aukaisee tuvan narisewan owen ja lausuu huohottawalla, melkein itkewällä äänellä: "jos kanttööri olis niin hyvä ja tulis pikkuisen tänne nurkan taakse, ja sinä myös, Nape; tule, armas weljeni!" He täyttiwät hänen pyyntönsä, ja pian seisoivat he kolmesin Sukolan seinän juurella, tuumiskellen asiaa, jonka Zuhani oli heille ilmoittanut. Siinä tuumiskeltiin, keskusteltiin ja päätettiin, että Zuhani ottaa Wenlan, joka kuitenkin on kelpo tyttö. Silloin kiivaasti ja lujilla askeleilla astuu Zuhani sisään ja tarttuu Wenlan käteen, lausuen: "olkoon sanottu". Silloin Wenla hieman kainostelee, peittää silmänsä ja myhäilee, mutta sallii kuitenkin kätensä wiipyä Zuhanin turpeassa kourassa. Tästä ihastuu muori ja antaa heille äitillisen siunauksensa, luffari toivoittaa heille onnea ja menestystä ja muistuttaa heitä lyhykäisellä puheella avioliäskyn tärkeistä welvollisuufista.

Kihloissa oli siis Zuhani, wanha rakkaus oli uudestaan wiritetty hänen powesjansa. Mutta sulhanen puhkaillee ja hikoilee, katsahtaen tuolloin, tällöin salaisesti morsiantansa kohden. Äkisti kiirehtii hän katsomaan hewosia Djaniitulla, näkee siellä Impiwaaran molemmat nuoret tammot, hän näkee, mutta ei kuitenkaan näe. Ollisipa hän pitännyt hewosina kaksi kurkeakin siellä niitun äyrähillä. Niin wiehkeilee aatoksjensa morsiamessa, jota itsellänsä olewan hän tuskin woi uskoa vielä. Tämä päivä on hänelle ihmeellinen. Pian kirmaisee hän takaisin taas, himoten katsella Wenlan kuvaa. Wahvasti hän astuu ja kuulee Mikon wiulusta pellolle huikean puolan-marssin. Silloin wääristyy äkisti hänen suunsa, kynneltä kääntää hänen silmänsä, jonka hän kuivaa jykewällä nyrkillänsä; ja tuntuu kuin olisi hän taiwaan ilossa. Tultuansa pihalle, ei näe hän edessään Rajamäen laksoisparia, jotka keppihewosillaan ratjastel-

la wilkkaisewat travia tanterella; ei huomaa hänen filmänsä huoneen portaalla Mikon tallukkaa pientä pullorattainensa. Sisään hän lujasti astuu, ja hänen katsannossaan nähty salaisesti pöhtawa uho, totisuus ijanaikkinen.

Mutta kokoontuipa wähitellen Toukolan poikia Jukolan mäelle. Puu-wajan ja tallin wälillä jo seisokeli heitä joukko, nysät hampaissa, katsellen rekiä ja rattaita ja nahkapeitturin letkakääsyjä, Dinnan markkinoilta ostettuja. Siinä he seisokelivat, tarkastelivat ja arwostelivat joltisen hetken, mutta astuivat wihdoin yli pihan kohden asuntohuonetta, yksi filloin, toinen tällöin. Ujettuivat he seisomaan, muutamat wasten seinää kahdenpuolen porrasta, muutamat porstuwaa, kuulellen hyörinää ja hälinää siellä sisällä. Mutta wihdoin aukeni owi, ulos astui Napo, käskien wieraita sisään.

Sisään astuivat Toukolaiset, kokoontuivat wasemmalle, owen ja siwu-akkunan wälille. Siinä he seisoiwat waka-wina, pidellen kukin lafkiansa huultensa edessä. Näky heidän joukosansa Kiskalan Napeli, joka wiistoon kohden owea katseli taaksensa, näky Kuninkalan Gero, seiwästellen silmillänsä laattiata. Lähellä heitä akkunan ääressä istui Mikko wiulunensa, kierrellen mälliä poskessaan ja syljestellen. Hänen polwiensa nojalla seisoi pikku-tallukkinen, isänsä filmäterä. Mutta pöydän edessä, pattisauwa kourassa, seisoi luffari, walmiina alkamaan puhettansa, joka rawistelisi selkämunia; ja tuikea oli hänen muotonsa. Raurautellen kurrkuansa ja siwollen etuformellaan ja peukalolaan leukansa alle, hän katsahdelti, mulautteli ankarasti oikealle Toukolan miehiä kohden, mulautteli wasemmalle, jossa pöydän ja pohjoijen siwu-akkunan wälissä seisoiwat Jukolan weljekset, äänettöminä, tuijoitellen permantoon alas. Pikellä tulitakkaa nähtiin myös nahkapeitturin perhe, Männistön muori tyttärinensä ja Rajamäen Kaisa, joka, nuuskatoosa kourassa ja naama nuuskassa, istui rahilla, huiskutellen ruumistansa. Mutta kolkassa tulitakan ja owen wälillä, hawutukin ja wesiisaawin waiheilla seisoi Rajamäen poikaset; siinä Heikka, Mödröböllä ja kaksoispari seisoiwat, kummastuksella katsellen äänetöntä seurakuntaa Jukolan tuwassa. Mutta pöydän ääressä luffari seisoo. Wallan totise-

na, äänetönnä hän leukaansa pitelee, awaa wiimein suunsa, mutta pidättää sanansa ferran vielä, karauttaen kurkkuaansa. Hirnuiisen katsannon wiskaisee hän taasen oikealle, wiskaisee wafemalle ja irwistää kuin pureskelisi hän koiruohotukkoa. Mutta wiimein kuuluu hänen suustansa seuraawa puhe:

”Perkele, joka käy ympäri kuin kiljuwa jalopeura, puhallellen myrkyä maailmaan, on myös näiden naapuristen sydämessä sytyttänyt wihan ja wainon liekin. Se ensin wienosti pilkahteli risurykelmässä, mutta leweni ja kohosi pian hirweäksi kaskenpaloksi. Ensin oli se kuin pieni kärpänen, mutta kasvoi ja paisui kuin syötissä härkänen ja peitti synkeällä sarwullansa tairaawan walon. Niinpä musta perkele sai wallan ja nyrkit pystyssä käytiin aina toinen-toistansa vastaan ja erottiin wiimein kauhistawan rähinän perästä mustelmilla, irwistelewillä haawoilla ja sarwiteuilla otjilla. Mikä surkeus! Tairwas huokaili, wuoret ja laaksot huokailivat ja järjettömät luontokappaleetkin puhkailivat, waan pimeys ja helwetti riemuittiwat. Mattelihan moni, päätänsä nyökytellen: tässäpä vielä kahleet kilisee, raippawitsat winkuu ja Sibirjan kylmille tuntureille marsii poikia rakkaasta syntymämaasta. Ennustipa moni niin, mutta wäärinpä hän ennusti, ja siitä olkoon Sebaotille kiitos ja kunnia. — Katsokaamme kummallista temppeua: Seitwätpä weljekset ihmisten nurlat, kylänmiehet ja kaiken kansakunnan ja karsiwat kaappaisemaan metsien yöhön, ja mietiskeli taasen monen mieli näin: tällä lailla, tällä lailla sissejä tehdään, seitsemän wertajanoowata, kiukkuista sissejä Suomen metsiin. Mutta Sebaotille kiitos ja kunnia, että he näyttiwät profectillensa syllän pitkän nenän.

Saattoiko heitä metsään perkele, niinkuin ennen Tuusulan papin, wai wetikö heitä sinne korkeuden woima niinkuin Johannes Kastajata korpeen, sitä en käy päättämään nyt. Mutta parastansa koetti perkele heitä kohtaani sielläkin, saattaaksensa heitä turmion tielle. Hän heitä wiinamyryksellä, vielä makumarillakin wietoitteli, hän, niinkuin he itse owat kertoneet, heitä johdatteli ylös pyörreittäwiin korkeuksiin, kummalliseen rakennukseen, siihen niinkutsuttuun Saapasnahkatorniin, ja näytti heille maapallomme puolis-

ton, näytti heille kaikki kauhistavaa ja sekamelskasta, pelottaakseen miehen aivosta järjen pois. Sitä hän tarkoitti, mutta hänen oma tuumansa löi häntä häpeällä vasten naamaa, jouduttaen ajoissa poikien askeleet tien oikealle haarakalle. Taisteluun ankaraan he rupešivat, astuivat uljaasti kamppailemaan omaa sydäntänsä, syvästi juurtunutta laiskuutta, jäykkää, tyhää maata, kylmiä rämeitä ja soita vastaan, ja voittivat kaikki oman tahtonsa järkähtämättömyyden kautta, Herran Sebaotin avulla. Eijaa! Tässä palaavat he takaisin ihmisiin taas, mutta eivätpä ryöväreinä, vaan oivallisina miehinä. Romealla, juhlaallisella jyrällä he tulevat nopeasti pyörikillä wankkureilla, joita kaffi nuorta ja korskua tammaa wetää, ja seuraa heitä vielä ammuvat, hyljekylkiset lehmät ja mylväilevä sonni, jukuripää. Näin he tulevat, eivät siisien luolista, vaan heidän omien kouriensa rakentamasta uudistalosta, ihanasta Impiwaarasta. Eijaa! Heidän kauttansa on Sebaot saanut kunnian, mutta häpeän tuo sarvipää saatana helwetišä.

Tässä he nyt seisovat ylistystä ansaitsewina miehinä, ja tarjoovat entisille wihamiehillensä sowingon kättä. Ja teidän, Doukolan armoijat miehet, ei tarvitse enään katsoa häpeäksi, kutsua ystäwikkenne Zukolan welsjeksiä; sillä nyt he wuodattawat ympärillensä kunnian loistetta, waan ei häpeän tahraawata lokaa. Ottakaat siis vastaan sowingon ylitsekuohuva kaffi ja muistakaat, ettette saata heitä turhaan kuroittamaan teille kättänsä, jos wälttää tahdotte tulewaisista wihaa. Huomaitkaat: jo aurinkoinen laskee, katsoen taakseen lempeydestä riutuwalla silmällä kohden taivaankaarta, joka idässä hohtaa. Katso: tämä on Herran armonliiton merkki ja nyt tärkeä wiittaus entisille wihamiehille käymään sowingoon, ihanaan welsjelisyhteen ja antamaan perkeleelle ja hänen enkeleillensä vasten ottilkkoa tuikeampi isku kuin koskaan ennen. Tämä on Jumalan tahto ja tämä on myös minun tahtoni, ja hän, joka ei nyt sanallemme kallista korwaansa ja sydäntänsä, hän olkoon anathema ja maranatha, ja perkeleet hänen wiimein helwetišä korwentakoot. Kuule minua, Sebaot, kuule minua, korkeuden Herra, hosianna!"

Niin puhui luffari, ja woimallinen oli liikutus nais-

ten sydämissä. Hillimättömässä itkuksa hyriivät nahkapeiturin emäntä, Männistön muori, nokkela Wenla ja Rajamäen nuuskanaamainen Kaisa, hyriivät niinkuin lipiätinussa pesijän kourissa hyrskähtelee uusi, neljäniitinen hursti. Mutta vastuksiin nyt astuivat Loukolan ja Sukolan miehet ja sovinnon merkiksi puristelivat wahwasti toinentoistensa käsiä. Sydämellinen, wilpitön ja wakaa oli tämä sowinto, waikka kankeastikin käsiä iskettiin, waikka jotenkin kyräilewillä silmillä katseltiinkin toinentoiseensa. Mutta lukkari katseli riemun myhäilyksellä pöydän päästä, jossa hän istui, edessään oluttuoppi ja höyryäwä knorrikuppi. Mutta ympäri tupaa kiertoili myöskin olutta walkeissa haarikoissa, kiertoili miehestä mieheen ja viimein myöskin naisesta naiseen. Sillä olipa jo kokoontunut joukko Loukolan tyttöjäkin Sukolan tupaan. Heille, jotka kuiskutellen keskenänsä seisoiwat tulitakan ja hawutukin waiheilla, kanteli kahwia Männistön muorin nopsa Wenla. Eiwätpä ottaneet he wastaan juuri kerkeästi, waan wasta wihdoin, kun kantaja itse pintaistesti oli uudistanut tarjoamisensa kaffi, kolmekin kertaa. Ei tänä iltana Mikkoakaan unohdettu, waan kannettiinpa runsaasti olutta ja wiinaa kaulankastiksi soittomiehelle. Siitä rupesti hän wiulunsa kruuweihin syljeskelemään oikein ankarasti ja soinnuttelemaan tuota moninkerroin yhteeniimattua konettansa. Ja helähtipä siitä viimein walan ihana ruotsin kattrilli. Hetken aikaa hän tuossa pelaili, mutta koska ei kenkään astunut esiin laattialle, seisautti hän kattrillin säweleet ja hellitti iloista ja uljasta polskaa. Sitä pelaili hän hartaaasti ja kauan, mutta eipä yksi ainoakaan pari pyörinyt permannolla. Siitä ukko wihdoin perin harmistui, antoi sompansa ihan seisahtua ja, kierrelen mälliänsä ja syljeskellen, rupesti hän kiskuttelemaan wiulunsa kieliä.

Männetönnä istui kansa. Lähellä perä-akkunata istui Napo, tuolloin, tällöin tähtäillen tarkasti erästä ympyrjälaksoista, ruskea-ihoista, mutta wakaata, siniilmäistä tytötä, joka Wenlan kanssa haasteli kuiskutellen, huulillaan wiattomuuden ja kainouden filtti nipistys. Uteliasasti katseli häntä Napo, kuiskutellen sinne, tänne, mutta eipä joutunut mieleensä neitosen nimi. Kyfyi hän viimein luffa-

rilla, nyhkäisten häntä kylkeen, ja aiwan nopeasti vastasi luffari: "se on se Konkkalan Ginrika". Tästä kirkastui Napon otsa ja hetken päästä lausui hän Mikolle: "antataas meille katrilli". Rupefi nyt Mikko uudestaan, ja Napo lähestyi Konkkalan kainoa tyttäätä, pyytäin häntä parikfensa. Neito seurasi häntä, asetti itsensä hänen wiereensä, mutta ujustellen, myhäillen ja punehtuen ankarasti. Kokoontui paria laattialle myös toisilta puolilta, ja wiimein, Rajamäen wiulun kiljuesfa, tansfittiin ruotfin katrillia lakeassa tuwasfa. Illoifesti loimoitti walkia, päre pihdisfä liehahтели ja kowin jyskyfi leweä-palkkinen permanto, koska wakawina, totifilla kaswoilla finä tansfittiin juhlaifessa äänettömydesfä.

Mutta pöydän takana luffari istui, ja oli hän tyytywäifenä nauttinut kaksi knorria ja kolme kylmää-ryhyppyä. Hän istui, hymyllä katsellen nuorten karkeloa permannolla, ja korea punerrus oli ilmestynyt hänen poskillensa. Mutta koska wihdoin katrilli oli loppunut, hirweän pitkä, nousi luffari ylös ja ilmoitti aikeensa lähteä. Ja otettuansa pienen lähtönaukin ja pidettyhänsä pienen jäähywäispuheen, jätti hän kiitollisna Zukolan talon. Ei huolinut hän hewosesta, joka hänelle kaikella hartaudella tarjottiin, waan läksi astelemaan, pattisauwa kourassa. Seurasi häntä Zuhani yli awaran pihan ja aukaisi hänelle wikkellästi Zukolan wanhän, huojuwan portin. Ja finä seisoi wielä hetken mahatawa sowingintomies, katsellen kohden tähtikirkasta taiwasta, haastellen Zuhaniin kansfa ilmoista ja tuulista. Wiimein otti hän hywästi, ja sywään kumarfi Zuhani, raappaisten jalallansa, ja ometan seinässä priiskahtelivat santa ja pienet kivet. Siitä palasi hän takaisin iloiseen tupaan, lausuen itsekfensä: "hän on tehnyt suuren työn". Mutta kohden kirkonkylää, pattisauwa kourassa ja musta wannelakki päässä, asteli luffari myhäillen, ja somat ruusut punersivat hänen poskillansa.

Mutta ilon ja karkeloitten hälinä Zukolan tuwasfa eneni hetki hetkeltä ja muuttui wiimein ryskeifeksi riemukfi. Milloin wiskeltiin katrillia, milloin pyöräyttämää polskaa, tansfittiin melkein ilman lewähdystä, ja permanto hymisi ja sen jykewät palffit taipuivat nuorten miesten korffojen alla.

Aina iloisesti walkia leimusi, aina iloisesti Mikon wiulu winkui, winkui että katto naukui ja nokiset orret wapisivat. Ympäri miehestä mieheen kiertoili kuohuva olut, naisesta naiseen höyryävä kahwi, ja kahwin saosta ennusteli Rajamäen Kaisa weljeksilte onnen päiviä aina hautaan asti.

Niin iloittiin weljesten tuliaisjuhlassa, niin juotiin sowintomaljaa kuohuvista haarikoista, ja erottiin wasta aamun tullessa.

Weljästoista Luku.

Oli siis mennyt lähes kymmenen vuotta weljesten muuttamisesta Impiwaaran erämaahan, joka nyt oli muuttunut komeaksi taloksi. Mutta samankaltaisena ja vieläpä uhkeampana talona seisoi pian entinen Sukola, kohottamana seitsemän uljaan miehen. Ja kahteen osaan jaettiin viimein heidän rakas syntymäkotonsa. Ensimmäistä Sukolaa, tuota ikijuurta ja emää, hallitsi Suhani, mutta Aapo sen toista puoliskaa, joka, oivana talona myös, seisoi lähellä ensimmäistä. Kahteen lohkoon jaettiin myöskin Impiwaara, joiden isännyyteen päättyivät Tuomas ja Lauri yhteisen suostumisen kautta. Timo sai Kekurin ja Gero Wuohenkalman torpan, joita sekä heillä että heidän lapsillansa oli walta nauttia omana ja ilman yhtään weroa aina kuolinpäivään asti. Kaikki käwivät he awioliittoon paitsi Simeoni, joka ei huolinut puolisosista eikä maatilasta, waan päätti olentumaan wanhaksi-sebäksi Suhani-Sukolan taloon. Heistä taitaa myös sanoa, että he elesivät ja rakentelivat aina kunnan miehinä, kulin sijasansa; ja wieraanwaraisuudesta kehui mierolainen niin Sukolan ja Impiwaaran taloja kuin myös Kekurin ja Wuohenkalman torppia. Jos siirret joukosta Simeonin ja Timon, niin olivatpa weljekset ainiaksi hylänneet willitfewän wiinan. Joskuspa Simeoni, siwo mies, horjahtui humalan huimaawalle tielle, ja tuolloin, tällöin myöskin Timo, mutta harvemmin vielä, noin wuodesa kerran tahi kaffi.

Sautamies Mäkelän kuoltua, ken astui hänen sijaansa? Sukolan Apoo, aina sowingon ja oikeuden mies. Ken wanhan jahtiwoudin kuoltua, ylennettiin tähän armoon? Gerro Juhani-poika Wuohenkalma, wikkela mies: taissi lu-kea, taissi kirjoittaa, ja wieläpä hänelle sanomalehtikin ker-ran wiikossa singahdelti Turusta.

Otti Juhani waimoksansa Männistön Wenlan ja wietti hänen kanssaan hauskoja päiviä, waikka tosin pientä na-pinatakin tuolloin, tällöin kuultiin talossa. Sillä Wenla, waikka laatuunkäypä emäntä, oli hieman suulas ja riitai-sa nainen. Useinpa hän hetket pitkät mekasteli ja metelöitsi miehensä päälle, tuon "kõntin", tuon "ukulin" ja "tarha-pöllön" päälle, niinkuin oli tapa hänellä lausua. Mutta taissipa Juhaniakin narkästyä, ja silloin remusi hän rajusti: käski "ammän, jolle Jumala on antanut heikomman jär-jen kuin miehelle", waijeta paikalla. Niin hän menosi, löi nyrkkinsä pöytään, pauhasi kuin ukkonen. Olipa Wenla viimein niinkuin wähan peljästywinänsä, waikeni, naures-kellen salaa piika-weitikkansa kanssa. Salaa he naureske-liwat tulijshjan waiheilla, koska Juhani pöydän päässä pit-kätuolilla järnäili, ja useinpa, kyyneleet filmisä, nupijä Ju-malan päälle, joka oli "antanut ja kiinteästi määrännyt hänelle niin turstin ja trumantin awiupuolison. — Mutta nousipa ferran ankara melske tuon Karckulan Apelin kaut-ta. Hän, Juhani ferran ikään torellessa eukkonsa kanssa, istui Sukolan siwupenkillä jotenkin humalapäisenä miehenä ja ryhtyi, hullu, miehen ja waimon asiaan, pitäen kiwaasti Juhaniin puolta. Juhani pärmänttäsi kowin, kutsuen Wen-laansa sen "hälläkässi", mutta Apeli, tyhmä mies, luullen oikein hywinkin tekewänsä, nimitteli häntä wielä "hurnu-kassi, Ruokkomassaksi" ja "töllintetuksi". Mutta ätistipä käwiwät killiin Juhaniin filmät ja hän ryntäsi ylös kuin kauhistawa karhu, karvasi kohden ällistynyttä Apelia, joka jäniksenä wilkkäisi ulos ja Juhani tulijesti hänen peräs-sänsä. Owi kolahti, porstawa ja porras jyräsi, ja portaan äärestä koirat, säikähdyen ja ärähtäen pahasti, loiskahiwat, hännät lyyhyssä, siwulle ja katsoiwat luimistaen taaksensa, koska miehet winmatusti juoksiwät yli kiwisen pihan. E-dellä kaappasi Karckulan Apeli, möräten hirmuiseästi, ja

wihoitettu Zuhani, wääntäen trawia, perässä; mutta lafeasta tuwasta kaikui Wenlan ja piikatytön iloisesti kilahtelewa nauru. Mutta Zuhani ei kuitenkaan saawuttanut Apelia, waan kääntyi jo portilta takaisin, torellen itsensä ja luwaten kerran oikein kuransata Karffulan nenäkästä nallikkaa. Tultuansa sisään, löi hän nyrkkinsä pöytänsä, lausuen: "hauku minua, mutta älä minun waimoani. Ja onpa se waimo, jonka wertaista ei löydy kuin yksi ainoa Ruotsin kuninkaan waltakunnassa". Niin hän haasteli, kerskatien; eikä tainnutkaan tätä naista emännyydestä juuri moitiskella. Kahwia tosin hän nautiskeli jotenkin runsaasti, ja kuultiin siitä useinkin morinata Zuhanilta; mutta eukko ei tuosta paljonkaan huolinut, waan antoi niinkuin ennemmin turpearintaisen pannunsa ryöhhätä. Ja kernaastipa aina otti ukko vastaan affansa palleroisesta kourasta höyryävän kupin. Vieläpä hän, kulkiessaan kaupungissa, aina muisti ostaa Wenlallensa kontillisen kahwia ja aika möhkäleén sokeria.

Lahjoittipa Wenla miehellensä reippaita, mukkeita perillisiä. Mutta alussa ei käynyt siinä kohdassa juuri Zuhaniin tahtoa myöten. Hänen rakkautensa ensimmäinen hedelmä oli wiekäsilmäinen tyttölapsi, josta harmistui isä, närkästyi, koska ei suotu hänelle pulskia poikaa. Mutta toivoipa hän edes tulewalla kerralla läywän toisin. Meni wuosi, meni wähän toistakin, ja Wenla synnytti, mutta tyttären taas. Tämän nyt, käärittynä walkeaan riepun, kantoi anoppi-muori, myhäillen makeasti, nähtäväksi tullealle isälle. Zuhani ihastui, luuli jo toiwonsa täyttyneeksi ja kysyi: "poikako wai litka?" "Katso itse, wäwyheni", wastasi hänelle muori. Hän katsoi, mutta ärjäisi pian: "wiekäätkä kataranne hiiteen!" Oksin jäätyänsä, lausui hän yhtähywin taasen hetken päästä: "Zumala siunatkoon sikiötäni kuitenkin!" — Niin meni wuosi taasen, meni kaffi, ja Wenla synnytti pojan, isän muotoisen, aika jallin. Silloin oli Sukolan huoneessa iloa ja riemua, ja Wenlakin tuntui Zuhanille rakkaammaksi kuin ennen. Ja nytpä eukot nimiä walitsemaan poikaselle. Oksi tahtoi häntä Kanssiksi, toinen Florentiniksi, kolmas Erik Translatukseksi, mutta Wenla Immanueliksi. Silloin astui esiin Zuhani itse ja,

osoitellen kädellänsä, lausui Wenlan vuoteen äärellä: "ei, Wenlaseni, ei; Juhannes on hänen nimensä". Ja niinpä isänsä kaimaksi ristittiin piltti. Kowin piti hänestä isä, kutsuen häntä milloin "tiitiäiseksi" milloin "pikku-wariksiksi".

Oli siis Juhaniin perheen-elämä enimmäkseen lämmintä päiväpäistettä, mutta välillä myös hiemaa tuulta ja myrskyä. Ja koska pilviä kohosikin, poistuiwat ne aina pian ja palasi jälleen pouta-ilmalla. Mutta yhtä suojeasti ei kuitenkaan sivistynyt hänen kohtalonsa kylänmiestensä ja naapuriansa kanssa yhteen. Ulmausija usein riitoja, tuimiam nappauksia milloin mistäkin syyistä, niinkuin raja-aidoista, aitureista hewofisista, rängittämisistä sioista ja muista. Ja aiwan kärkeä oli Juhani ratkaisemaan asiaa nyrkillänsä, ja oli kumppaninsa postti ja tukka niin alati vaarassa. Niinpä usein tahtoi nousta kiiwasikin keräjäkäynti, mutta ainapa silloin rientsi wälimieheksi weli Apoo, totinen lautamies, ja asetti riidan sowingto-*saattawalla* kielellänsä. Eihän ollut Juhaniakaan hidas sowingtoon, warsinkin koska huomasi olensansa wäärässä. — Myös talon töissä ja askareissa ulkona oli hän toimekas mies. Ei tainnut häntä wäkenä moittia, ei pelloilla, ei niitulla, ei metsässä, jyrisevän hirren kimpussa.

Tapahtui kerran heiniä kuuwattaisissa Wehkalan niitulla, — joka niittu oli synkeän kuusiston kohdussa, — että Juhani näytti itsensä hirmuiseksi sekä Jumalan että ihmisten edessä. Karhottu oli lakea niittu jo ja latopihalle käyskeliwät iloisina heinämiehet nauttimaan puolistansa. Mutta kamoten katseli isäntä hioittawia, tulenkarwaisia ukkospilviä, jotka uhaten retkeiliwät taimaalla. Seisoi nyt ladon takana koiwuinen kanto; tämän juurelle, kenenkään huomaamatta, lankei Juhani polwillensa ja rukoili Jumalaa armahtamaan sateelta hänen niittunsa mehukasta, hywänhajuisia heinää. Niin hän hiljaisuudessa rukoili; mutta tuskin olikaan atrioittu, niin kuusten latwain takaa rynkäsi esiin kohisewa pilwi, joka, iskien tulta ja jyristen, ammensi wallattomasti wettä alas. Niinpä wilauksessa heinä kastui läpi, ennenkuin ehdittiin saattamaan kokoon yhtäkään ainoata karhetta. Pianpa niitulta takaisin kiirehti wäki, harawat käsisä, ladon suojahan taas, mutta wihasta

nofimustana kasvoiltansa seisoi Juhani latopihalla keskellä tulta ja sadetta, kiroillen kauheasti. Siinä, korkeuden pauhateissa, hän seisoi ja kiroili, paukutteli oikeaa nyrkkiänsä waisten wasemman kätensä kämmentä. Wimmatusi hän sadatteli, kykistyi waaksan alas, aina koska jana "perfele" tärähti hänen kirisevästä hammastarhastansa ulos. Kat-
sahtaen ylös, huusi hän kertoen kiljuwalla äänellä: "mitä on taivaan fontaratasten tekemistä minun heinäniitullani?" Toruen häntä, lausui silloin ladosta hänen waimonsa Wenla: "mitä hirweitä haastelet, sinä syntisäkki?" Mutta tuosta ei mies juuri huolinut, waan huusi vielä huikseammalla äänellä kohden synkeitä, mustia pilviä: "kysynpä lujasti: was-
tako taivas fontaa ajaa, koska minä jo heinää teen?" Sil-
loinpa eufot ja tytöt ladossa, kuultuansa miehen hurjaa pu-
hetta, rukoilivat hartaasti Jumalaa hänen puolestansa, kät-
det kiinteästi ristiissä. Niin he rukoilivat; ja salaman lei-
mahtaisa kuului heidän suustansa siunaus, huokaawa ja
raskas, ja sywään notkistuivat heidän polvensa. Mutta
lapset, wienot, liepeäsilmäiset, kätkiwät itkien kaswonsa, mikä
aitinsä pomeen, mikä hänen hameensa liepeisiin, itkien ja
huoaten. Sillä luulipa moni pienoinen, että tuomion hetki
oli tullut, koska tulessa uiskentelivat maa ja taivas, koska
leimahteli, sälähteli, ja koska kauas kiiriskeli kamoittawa
jyrinä; koska satoi ankarasti ja metsä murheisesti kohisi.
Juhani, huomattuansa eukkojen toimen, koroitti waan aina
kirouksensa mahdin, mutta koroittivatpa naisetkin rukouksensa
äänen.

Oli myös ladossa Seunalan nuori ja hoikka tytär,
kainosti katsahteleva Anna, jonka filmät loistiwat kuin kaffi
tähteä kelmeän, kimaltawan otsan alla. Usein, niin kerro-
taan, oli tämä neitoinen nähnyt kummallisia näköjä, joiden
wallitesa hänen henkensä käyskeli sekä autuitten kirkkaisa
tienoissa että tuomittuin pimeässä alhossa, ja sieltäpä ih-
meitä hän kertoi. Usein oli hän myös ennustellut ihmis-
lapsille tuhoja kowia: sotia, nälkäwuosia, ruttotauteja ja wii-
mein maailmanlopun. Hänpä, aina wakaa, ääneton ja
lempeä impi, nyt äkisti, Juhaniin sadatellesa niitetyllä
nurmella, loiskasi ladosta ulos, lankei polwillensa maahan
ja, huolimatta walelewasta sateesta ja leimausten risteile-

wästä palosta, rukoili huutawalla, melkein kiljuwalla äänellä. Hän rukoili Sumalata armahamaan tuota onnetonta, sokeaa miestä eikä iskemään häneen pyhän wihansa liekehtiwää wasamaa. Niin hän rukoili, katsahdellen ylös korkeuteen, ja ihmeellinen tuli säteili hänen silmistänsä ja hänen otfallansa wäikkyi taivaallinen valo. Mutta katso: Zuhani waikeni, hän waikeni, waikka mulauttelikin silmiänsä wihaisesti wiistoon neitosta kohden. Mutta viimein, koska tytön askare hänen mielestänsä käwi liian pitkäksi, tarttui hän rukoilijan käsiwarteen ja talutti hänen takaisin latoon, lausuen: "mene sisään, räähä, mene sisään ja älä sinä turhaan kastele itseäsi, sillä en tarwitse yhtään puolestani rukoilijata". Sisään astui neitonen, mutta kaatui kohta heiniin alas, antain lakkaamatta kaikua rukouksensa huutawan äänen; ja kuumia kyyneleitä muodattiwat naiset hänen wiesresjansa. Mutta ulkopuolella, nojauten wästen seinää, seisoi Zuhani ja hänen kaswoillansa nähti niinkuin katumusta, mutta wiha puuskutteli kuitenkin hänen rinnassansa wielä.

Pian sade ja ukkonen siirtyi; ja seuraavana päivänä korjattiin Wehkalan niittu, korjattiin tulifesä poudassa. Mutta itse talon isäntää ei nähty siellä. Missä wiipyi hän? — Seunalan tyttären ääni oli kaikunut hänen korwisjansa ja ei suonut hänen sielullensa rauhaa. Sentähden oli hän aamulla warhain lähtenyt pappilaan synteällä mielellä ja katuen tunnustanut prowastille syntinsä, kiroilemisen ja Sumalaa ja taivasta vastaan. Tästäpä prowasti tosti ensin häntä wakaasti nuhteli, mutta lausui myös pian hänelle lohduituksen sanoja, ja rauhallisella mielellä palasi Zuhani kotiansa taas. Mutta tuostapa kohtauksesta, Wehkalan kolkolla niitulla, huomattiin aina jotain muutosta Zuhanin luonnossa ja käytöksessä. Ilmauspa hänen päähänsä ympyrjäinen patalaffi, hänen takkinsa kaulus kohosi pystyyn, sen liepeet katkaistiin ja jäljelle jätettiin ainoastaan lyhykäiset "körtit", niinkuin on heränneitten miesten waatteenparsi yhdesä ja toisesä tienoossa Suomenmaassa. Käyskeli hän puettuna näin ja käyskeli kirkossa useammin kuin ennen. Peloitawan totisena istui hän aina määrättyllä sijallansa temppelisä totisen Härkämäen isännän rin-

nalla, tuolloin, tällöin karautellen kurkkuaansa niinkuin oli myös kumppaninsa tapa. Ja harvenivat myös tästä lähtien raju-ilmat sekä Jukolan tuvaissa että wainioilla, ja viimein melkein ihan tyhneesti kului weli Juhani elonpäiwä kōhden rauhallista iltaa.

Raimatonna miehenä eli Simeoni Juhani huoneessa, nauttien talon ruokaa ja juomaa, tehden wäsymättä talon työtä warhain aamusta iltaan myöhään. Säästäwäinen, kitsas oli hänen luontonsa, ja kitsaammaksi käwi se wuosi wuodelta aina. Saidaan huomiolla seurasi hänen silmänsä talon waiheita sekä miesten että naisten toiminoissa. Hänensä suustansa kaikui ferran lause, joka wieläkin eleskelee naurettawana kansan huulilla Jukolan ja Doukolan tienoilla. Gräänä päiwänä, koska hän harwutuksen ääressä weisteli pienellä weistinkirweellänsä leipälapiota Wenlalle ja wäki atrioitsi, harjallinen pöytyri siannurenusta edessään, muistutti hän kaikkia yhteisesti: ”kun panee hywin pikkuisen siannurenusta leiwän päälle, niin se särwittää niin”. Lausui hän niin, ja tuostapa pyrskähittivät nauruun sekä miehet että naiset, ja Juhani itse, myös naurettuaan hieman, katsoi parhaaksi wähän nuhdella wellejensä liiasta ahneudesta. Mutta lausuiwa tuohon Simeoni taasen: ”kohtuullisuuteenhan minä teitä kehoitan, waroitan teitä jumaloitsemasta watsaanne, joka on synti, kuolemansynti. — Ja kuka on luonnottoman kitsas? En minä, mutta sehän oli tuo Kuninkalan Kalle, joka keuhkotaudissansa, koska huomasi kuoleman warmaan lähestywän, läksi polttamaan wiinaa omiksi maahanpaniaisikfensa. Sillä tiesihän poika itsensä parhaaksi polttajaksi Doukolan kylässä: menetti wiljaa wallan wähän, mutta saipa aina kosolta helmeilewää wiinaa. Riinpä nytkin. Kylmässä saunanporstuwassa istui kurja kääkkä wiinapannun ääressä, yskien ja kōhien, nenä teräwänä kuin naskali ja silmät kuin kaffi lasipalloa päässä. Siellä hän istui, ja wiinaa kannettiin silfään koko kattilan täydet. Mutta viimein kōmppeili hän sieltä itseffin, kōmppeili, kōmppeili rapuista ylös porstuwaan, porstuwasta tupaan, kiikahti koreasti alas wuoteellensa, ja riinpä muutamar tunnin päästä makasi kylmänä poika. Sehän, hywät ihmiset, oli kitsausta, kitsausta, joka ei hellinnyt mie-

hestä vielä haudan partaallakaan, ja sitäpä taidan kutsua luonnottomaksi säästeliäisyydeksi". — Niin hän itseänsä puolusteli, omistamatta koskaan saiban nimeä.

Mutta ainapa hän pysyi niin emäntänsä kuin isäntänsä suosiossa; sillä olipa hän uskollinen, luotettava warstija talossa. Surutonna taisivat he wiipyä kodostansa pois, kun waan tiesivät että kaikki oli Simeonin huomaissa.

Kerran, iltahämärässä eräänä joulujuhlana, läksi Juhani emäntänsä ja kahden nuorimman lapsensa kanssa kestäilemään Jyppiwaaran kylään sekä Tuomaan että Laurin luokse, ja huoneen haltijaksi jätettiin Simeoni taas. Keli oli hyvä ja kestimierasten matka joutui mieluisasti halki metsien, kirkkaan taivaan alla. Istui Juhaniin polvilla pieni "Diitiäinen", wakawana ja lihawana, mutta Wenlan tukewalla powella, hienon willahuiwin werhossa lepäsi nuorin lapsi, tyttönen raitis ja kiltti, nauttien äitinsä nisää lämpymän peitteen alla, koska helisten pitkin lumisia ahoja liukui reki, siirtyi Jukolasta kohden Jyppiwaaran wainioita. — Mutta ilta tuli, ja riensivät Jukolan piijat ja rengit leikkeihin Doukolaan, ja yksin waltitsi nyt Simeoni. Kahden täytyi silloin oljennella hänen waltansa alla: talon molempain wanhimpain tyttärien, joista toinen oli yhdeksän, toinen seitsemän wuotias lapsi. Heitäpä ei päästetty kestiin isän ja äitin kanssa, eikä päästännyt heitä setänsäkään leikkeihin muiden kanssa, josta he wihastuivat aivan ankarasti. Mutta Simeoni ei siitä huolinut, waan päätti nyt käytellä waltaansa ihan mieltänsä myöden.

Oli jo sokea pimeys, mutta tulisihän ei kohonnutkaan leimuawaa iltawalkiaa kuin ennen ehtoosilla. Tuostapa rupesivat lapset tuskittelemaan ja tillastelivat kiiwaasti waloa ja wälkeutta sedältänsä. Mutta hän ei pitänyt lutua heidän tiuskeista vaatimuksestansa, waan rauhassa makasi hän tapansa mukaan tulitakan kivellä, jonka reunalta hänen farhea tukansa riippui alas. Siinä hän makasi, haastellen tytyillensä järjen kieltä. "Kylläpä sitten käskis, jos tässä waan lakkaamatta muuria haudoittaisi. Hei, hei! eihän ollakaan, luulen minä, Wantaan rautapruukisja tuolla. Te hälläkät, tietäkät että puu on kallista kalua; ja sano-

faapas mitä sitten poltetaan, koska metsä loppuu. Wariksen-warpujako? Niin, niin tässä kyllä on käypä, ellei kukaan ajoissa eteenpä katso. Sillä vähempikin täällä piisaa tälle syntiselle ruumishaaskalle, piisaa mar' joutilaille lapsiwefamillefin. Menkääät wällyjen alle, siellä on lämmintä kylliksi. Wai niin! Kyllä sitten kästis'. Niin hän haasteli; mutta lapset, wikkelat tyttö-weijarit, jotka eivät juuri koskaan olleet tottuneet wääjäämään isänjä weljeä, torelliwat vastaan, wäittelivät wallan tuimasti, priiskahteliwat ja näyttiwätpä hänelle tuolloin, tällöin vielä hammastensa walkoisen riwin, pilkaten ja ängytellen kiukuisansa. Mutta koska ei apua tuosta tullut, uskalsiwatpa he lopulta iskeä kyntensä äijän kurjaan tukkaan, joka riippui tulitakan reunalla. Tukkaan he iskiwät ja wanuttiwat sitä aika lailla, ennen kuin ehti miespari kiwelta ylös. Ylös hoksahdi hän wiimein, sieppasi nokisen haarun nurkasta kouransa, jolla hän, peloittaen pieniä peijakkaita, kolisteli permantoon, kolisteli, uhaten lakaista jalat heidän altansa pois. Silloinpa wilkkasiwat weitikat tuwasta ulos, ja mäikkyi Zukolan wifainen owi pienten pakolaisten juostessa.

Mutta hetken mentyä, rohkeniwat he astua sisään jälleen, waatien ehtoollista tuikealla äänellä. Rauan antoi Simeoni heidän äriyä ja tuiskehdelta, nousipa kuitenkin lopulta ylös, otti orsilta päreen, halkaisi sen keskeltä ja wiritti palamaan tuon kaitaisen pirstaleen. Tämän walossa ammensi hän padasta krynivelliä tytöille, mutta ei juuri runsaasti, ainoastaan kaksi, kolme kauhallista. Siitä kantoi hän pöytyrin laukutuoille, käskien lapset syömään, mutta padan peitti hän taikina-sammion kannella ja asetti sen painoksi vielä raskaan harvutukin nurkasta. Tähän annokseenpa eivät tyytyneetkään lapset, he waatiwat enemmän, tahtoiwat ainakin leipää lisäksi; ja heleätä itkua lausetti pieni Wenla, noffela tyttö. Puri silloin Simeoni leiwän syrjästä pienen, tuskin miehen peukalon suuruisen palan ja tarjosi sen tytölle. Mutta tämä, nähtyään sen pienoisuuden, ei siitä huolinut, waan tuiskaifi wihaisesti kädellänsä, ja kauas perillen singahdi leiwänpalanan Simeonin kourasta. Siitäpä mieskin nyt kiwastui, nipisti huulensa yhteen ja niriisti kahdella formella tyttöä hieman nis-

katukasta, lausuen: ”sinä luntu! pilkkaatko kallista Jumalan lahjaa? Wai niin! Kylläpä sitten käskis”.

Silloin tyttö itkemään yhä ankarammin, mutta tuosta ei ainakaan Simeoni huolinut, waan rupesti wiimein laitelemaan iltawalkiata pesään. Muutamasta wiheliäisestä kekäleestä rakensi hän kurjan pystywalkian, lausuen torellalla äänellä: ”suus kiinni waan, muutoin otan risun tuolta nurkasta ja lölytän sinua oikein kelpo lailla. Kas kun peijakas wiskasi kourastani Herran lahjan nurkkaan. No, noh! Oleppas nyt perin ilman leipää ja lippele welliä kiltisti makoos, niinkuin, katso, tekee wanhempi sisareskin tuosja. Ja kylläpä se lasten illalliseksi piisaaikin. Eihän ole meidän talosja wara mäsätä ja elää rikkaanmiehen tavalla. Suus kiinni waan, sinä knääkkä. Kyllä, kyllä waankin sitten käskis”. Niin hän haasteli, istuen kiwellä ja kyyätellen kehnosti palawata kekälepystyänjää; ei huomannut ukko kuinka pikku hälläkkä tyttönen, lusikka kourasja, hänelle wihaisesti irwisteli ja hänen puhettansa myöten pientä leukaansa keikutteli.

Kuitenkaan ei auttanut tässä tyttöjen itku, ei kiirwaat sanat, waan täytyipä heidän tyytyä setänsä annokseen. Ja wiimein saattoi woimallinen uni pienoijet wuoteelle, ja he nukkuiwat pian sikeästi pehmeän, lammasnahkaisen kaattuwan alle. — Mutta Simeonin walkia saattoi tupaan kylmää, ei lämmintä; eikä wartonutkaan hän kekälten palamista loppuun asti. Matellen: kelpaahan kallista puuta huomijeksikin säästää, rupesti hän sammutelemaan hämyistä, mieltä synkistävää iltawalkiatansa, mäiskäytti peltin lujasti kiinni, huolimatta karwaasta tikurasta, joka totoستا suitsuili tupaan. Wiritti hän taasen pärepiristaleensa palamaan ja jöi ehtoollisensa: pienen, homeisen leiwänpalan ja tamisesta kupista seitsemän kuivettunutta silakanpäätä. Hartaasti ja palawasti seurasiwat koirien filmät hänen atrioitsemistansa, hänen kätensä liikuntaa kupista suuhun ja suusta kuppisiin, mutta eipä riittänyt heille murenaakaan Simeonin piwosta. Mutta hän, atrioittuansa, läiskäytti kätensä ristiin, lankefi kiwen juurelle polwillensa ja, wuodattaen palawia khyneleitä, kiitti Herra Daawetin poikaa, joka aina ja sulasta armosta oli häntä rawinnut, syntisäkkiä. Tästä

noustuaan, aukaisi hän oven ja rupesti kōnistelemään koiria yöksi ulos, "wartioitsemaan taloa warvailta". Niin hän lausui, waikkei miesmuistoon ollutkaan tietty warfaitten eljistä Sukolan talossa. Mutta ulkona puhalteli talven tuiskuawa tuuli, josta syystä koirat eivät juuri mielineetkään jättää tuwan kahisewia olkia; ja tästäpä nousi meteli, joka kuitenkin päättyi koirien pahaksi. Wingahdellen ja hännät lyyhyssä, pakeniwat he wiimein ulos Simeonin nokisen asean, koiruisen haarun alta.

Dehtyänsä tämän, telki hän tarkasti porstuvan tuimat owet, irwistämissä hampaisssa loimoittawa päre. Astui hän taasen tupaan, kohotti loimonsa wasemmalle, katsahtaen tyttöihin, jotka makeasti uneksuiwat vuoteellansa pehmeän peiton alla, uneksuiwat, poski wästen poskea, werewinä kuin kaffi nuorta kesä-yön ruusua. Geihin nyt katsahiti mies, katsahiti myhäillen ja asettain kaattuwan willaista reunaa lähemmäs wästen pienen Wenlan kaulaa; ja koska siirtyi hän taasen kohden tulitakan kiveä, lausui hän hupsuttawalla äänellä: "hätäpä oli teidän ma'atesanne, kun ma'konne on welliä täynnä". Niin hän sanoi, ja päättyi myös itse kallistumaan wihdoin yölliseen lepoon. Mutta lankefi hän kerran vielä polwillensa, iski nokiset kyntensä lujasti ristiin ja, wuodattaen palawia kynneleitä, kiitti Herraa, Daawetin poikaa kaikesta nautitusta hywydestä ja rukoili hänen warjelewaa kättänsä tämän huoneen suojaksi tulewana yönä. Hän rukoili itsensä puolesta, noiden pienten puolesta tuolla wuoteella ja vieläpä kaikkein ihmisten puolesta maan piirin päällä. Siitä kallistui hän lepoon rakkaalle kivellensä, nukkui wiimein, ja lämmin hiilistö hautoi herttaisesti hänen jalkainsa anturoita.

Mutta kylmä oli tupa, kylmä ja kolko renkien ja piikojen ma'ata, koska he puolen-yön aikana palasiwat leikeistä Doukolasssa, ja siitäpä seuraawana aamuna kyräilivät he wihaisesti Simeonille. Ja koska nyt palasiwat kestiretkeltänsä talon isäntä ja emäntä, niin kantelivat hänen päälensä kiwaasti, niin piikat kuin lapset. Mutta Simeoni ei tuosta ollut juuri millänsä, weistellen hawutufin äärellä, haasteli hän waan joutilaalla äänellä: "ei piifaa meidän

talossa herrastella; kyllähän sen tiedätte. Ei waankaan meidän talossa herrastella piisaa”.

Niinpä esekeli Simeoni entisesä kodossansa, vanhassa Zokolassa, työksennellen ahkerasti ja käyden aina wahtia, pitäin tarkalla silmällä huoneen hallitusta sekä sisällä että ulkona wainiolla. Mutta oliya kuitenkin hetkiä, joina mikään maailmassa ei häntä huolettanut. Tapahuipa joskus, että hän täydesä humalassa tuli kylästä, tuli iloisen miehenä, rähişi kowin ja pasteeraili edestakaisin permannolla humiksi ja nauruksi sekä nuorille että wanhoille talossa. Mutta seuraavana päivänä oli hän taas sen sangen sairas sekä sielun että ruumiin puolesta. Huokailen, kädet ristissä, hän makasi tulisijan kartisella tiwellä, ja sydäntä kaiweli kauhea katumus. — Mutta tapahuipi asia, joka paljon harweni häneltä humalahetket ja katumuksen pitkät päivät. Kantoipa kerran Zuhani hänen käteensä kalliin kaupunkilahjan: suuren, kankea-kantisen, melkein leiwiskän-painawan piplian. Suuri oli Simeonin ilo ja ihas-tus; ja tuostapa hywänteosta ei hän koskaan wäsynyt kiittämästä ja ylistämästä weljeänsä. Mutta tästä ajasta unohti hän melkein ainiaaksi wiehättävän wiinalasin.

Nyt hän lakkaamatta sunnuntakien ja pyhien iltapäiwinä nähtiin istuwan pipliansa ääressä, tutkien sanaa; ja näin hän joutui harvemmin kuin ennen mielestä-muuttawan juoman partiin. Mutta niinpä tapahuipi kerran kuitenkin eräänä pyhäinmiesten iltana. Iloisessa huinauksessa mekasteli, käyskeli ja pybrähteli mies, ja nukkui wiimein makeasti tiwellensä; mutta seuraavana päivänä tunsi hän syneään katumuksen powessansa taas. Mitäpä teki hän silloin? Seisten pöydän päässä, edessään awattu piplia, kutsui hän korkealla, saarnaawalla äänellä kokoon kaiken talonwäen wanhimmaasta nuorimpaan asti. Ja asetti hän kaffi sormeaa piplian päälle ja, mulautellen filmiänsä kohden taiwasta, wannoii pyhästi, ei milloinkaan enään nauttivansa juowuttawia juomia, ei pisaraakaan täällä eläisjäänsä.

Meni wuosi, meni kaffi ja meni wielä kolmekin wuotta, ja aina lujana seisoi Simeoni wannotussa walassansa. Mutta kerranpa kuitenkin piti hänen wieläkin lankeeman tuohon kiusattawaan helmasyntiinsä, ja tämä lankeemus saat-

toi taloon peloittavan hälinän. Walapattoisena, stelutto-
mana matona piti nyt itseänsä kurja mies, rikottuaan lu-
pauksen, jonka hän oli tehnyt ”lakki formea kirjan päällä”.
Sentähden tahtoi hän lyhentää wiheliäiset päivänsä. Kii-
waasti, mutta wakawilla askeleilla, ja mielellä kylmällä
kuin jää, läksi hän tuwasta, astui ylös tallinparville ja
kiertoi kaulaansa wanhan Bilkkutamman loimivyön, jonka
toisen pään hän kiinnitti katon ylimmäiseen orteen. Ja
niin hän asetti itsensä lewollisesti riippumaan, nukkumaan
kuolon uneen; ja kankeasti tuijoittelivat eteenpäin miehen
filmät, wimmatulla wauhdilla paisuivat hänen poskensa ja
yhteenlikiistyivät hänen kouransa kiinteiksi nyrkeiksi. Mutta
hänen elämänsä mitta ei ollut täytetty vielä.

Läksihän talon wanha anoppi-muori katsomaan kanan-
pesäänsä tallinparwella, näki miehen nuorassa ja antoi, huu-
dolla ja kiljunnalla, kohta tiedon taloon. Hätäpaikkaan kii-
rehti nyt Juhani wiipymättä ja pelasti welsensä kuoleman
kibasta. Yhdellä tempauksella katkaişi hän loimivyön, kan-
toi, roihkaten ja kummitellen, welsensä sisään, mutta heidän
ympäriüllään parweilivat naiset ja lapset, itkien, huutaen ja
käsiänsä paukutellen. — Kammariin, Wenlan hyllywälle
ryijylle kantoi Juhani welsensä, jossa tämä pian tointui,
mutta synkeänä, huokailen, ja tirkistellen alas permantoon
istui hän sängyn laidalla, sanaakaan lausumatta. Juhani,
hampaisa ryöhhääwä nysä, kiirehti nyt Apoo luokse, asteli
kiiwaasti ja roihkaten, ilmoittamaan welsellensä kamalaa ta-
pausta ja kysellemään neuwoa käytettäväksi Simeonia koh-
taan. Hänen omasta mielestään olisi pieni, kohtuullinen
lbylytyş, annettu salaisesti ja kaikessa hiljaisuudessa omien
welsjesten kädestä, ja sitten kiiwasta manausta Jumalan ni-
mesä, ollut miehelle parasta. Mutta kurituksen katsoi Apoo
turhaksi, wahingolliseksi, ja päätti käyttää häntä kohtaan ai-
noastaan sanan woimaa. Ja koska myös hän oli wirit-
tänyt nysänsä, läksiwät molemmat welsjeset Apoo-Jukolasta
yli pellon Juhani-Jukolaan, järjellisesti haastelemaan Si-
meonin, sen murheen pojan kansa.

Terweisiksi rawisti Apoo rakkaasti Simeonin kättä ja,
ladaten piippuansa, rupesti hän juhlaisella muodolla ja ää-
nellä lausuilemaan rangaituksen, ja pian myöskin lohdu-

tuksen fieltä. Sitä kuulteli Simeoni mykkänä kauan, kuulteli, kivistellen surkeasti alas permantoon. Mutta Aapo, wiritellen ehtimiseen sammuvaa piippuansa, osoitellen kädellään ja sulawilla filmillä katsellen affunasta ulos kohden taiwaan reunaa, kiihoitti waan aina puheensa mahtia. Ja hohtawana kultasateena lentelivät sanat hänen suustansa ulos. Nytpä ilmestyi äkisti katkeran-suloisia paimuja ympäröi Simeonin huulten, ja kynneliä-wirtaawan itkun ääneen paukahti miehen kurkku. Myös Juhanin leuka nyt järähti ja wääristyi pahasti, ja pian hyrii itkussa hänkin, ja Aaponkin filmistä jäteli kostea kiilto.

Niin kääntyi Simeonin sydän kohden eloa ja toiwota taas. Ja kiitollisuudesta loistawilla kaswoilla likisti hän jäähywäisiksi weljensä Aapon kättä. Myös kiitti hän Jumalaa, joka kerran vielä oli häntä armahtanut, ja päättyi wähitellen tawallisiin toimiinsa Sukolan talossa. — Niinpä siivo Simeoni, koskaan enään lasia kallistamatta, wietti rauhalliset päivänsä: milloin tukin nokalla weistellen, milloin, nysä suussa, nolkkien hawuja raikkaasti tuofsuawassa tarhasa, ja milloin taas istui hän pipliansa ääressä, tutkien sanaa.

Mutta Aapo isännöitsi Sukolan toisesa puoliskossa, joka kutsuttiin Aapo-Sukolaksi; ja seisoiwat sen huoneet muutamana sata askelta emätalosta. Waimoksensa otti hän Konkalan Hindrikan; se oli siwä ja kaitin tawoin kiltti nainen; toimekas emäntä ja lauhkeamielinen waimo. Häneseen tyytyi myös Aapo, katsoen kuitenkin parhaaksi tuolloin, tällöin oikein opettajan muodolla ja äänellä antaa hänelle tarkeitä muistutuksia ja neuvoja sisällisestä huoneenhallituksesta. Näitä kuulteli waimo joko lausumatta sanaakaan tai naurain, filmät tirisä, yfinkertaista, iloista naurua. Myös piikojansa ja pieniä piikatytöjensä opasteli usein isäntä Aapo, koska niin, että hieman karstoi hänen filmäsäään heidän toimensa ja askareensa. Kerranpa talon wanhin piika, lakaiestesaan laattiata, sai isännältään kiiwaan läksytyksen. Sillä Aapo, jonka mielestä tyttö lakai wallan tuiskien ja heittäin tunkiota nurkkiin, kiiwastui äkisti, sieppasi piialta luudan ja rupefi uudestaan ja nopsalla kädellä lakaisemaan tupaa periltä kohden owea. Mutta koska

hän oli ehtinyt noin puoleen permantoon, pisti hän jälleen luudan piika-raiskan kouraan ja lausui: ”noinhan kiltin tytön lakaiseman pitää”. Silloinpa emäntä, joka tulipesän ääreltä katseli kuinka Nappo, luuta kourassa, hyöri piian kanssa, nauroi wilpitöntä, sulavata nauruansa, nauroi tivistäen filmiänsä, kämmenet waisten polwia, kumarruksissa. Mutta tuostapa Nappo, kun oli jättänyt piian, antoi waimollensa wakawasti rankaisewan katsannon. — Kuitenkin harjoitti hän aina oikeutta ja kohtuutta sekä piikojansa että renkejänsä kohtaan; sen kiitoksen sai hän kaikilta yhdestä suusta.

Myös harjoitteli hän parantajan ammattia, niinkuin hän oli oppinut eräästä vanhasta lääkärikirjasta, jota hänellä oli tapana ahkeraan tutkistella. Onnistui hän usein rohtoinensa, joista moni oli hänen oma keksimänsä, maan yrteistä rakettu. Warsinkin oli hän mainittu walslan mahtawaksi parantamaan ruusua, ruiskutautia, pyöritystauteja, siannappeja ja syhelmiä. Gieroja oli hän werraton; ja olipa monikin mies ollut hänen kämmensä alaisena ja saanut liewityksen. Watsan-kiwistyksiä, tukituislattuja polttoja paranteli hän usein ainoastaan hieromisen ja sukkelalla keinolla. Ja koska häätä ei muistele lakeja eikä sääntöjä, niin tapahtuipa kerran, tapahtui useammin, että naisenkin täytyi kaatua alas Napon kämmenten siweltäwäksi, koska rintasen alla lakkaamatta kierteli ja poltti.

Oli eräs nainen, tuon rätti-ukon, Terwakosken-Matin waimo, jota waiwasti itsepintainen painajainen. Se häntä ratsasteli rasittawimmalla tavalla usein joka ainoana yönä monet wiikot perätysten. Wälistä, kun se jonkun aikaa oli wiipynyt tulematta, hän toivoi olevansa pelastettu tuosta yöllisestä wammasta. Mutta sitten se taas äkkiä ilmautui ja akka sai taas oljennella kiusanhenkensä kanssa. Kulkki hän monenkin puoskarimuijan luona, kulkki lääkäreissä, kuitenkin turhaan aina. Mutta joutuipa hänenkin korwiinsa wiimein maine Sukolan Napon suuresta taudesta ja waimasta parantamaan tauteja; ja läksi hän etsimään apua kerran vielä. Mytty käsiwarrella ja sukankudin käsissä, waeli hän pitkän, waiwaloisen matkan Sukolaan, mutta

fieltäpä sai hän myös elinkautisen parannuksen Aapon tekojen kautta.

Myös lautamiehen virassa oli Aapo kunnan mies. Wakaana, ja usein lämmen kouran takana, tarkasti kuulleen asiain luonnistumista, istui hän penkillänsä lakeassa keräjäsalissa. Siellä hän istui, miehekkäästi pystyttäen päänsä, ja tuolloin, tällöin wäikähteli hänen huulillansa hieno, itsetyytyväinen myhäily. Mutta wiisas, tasapuolinen, oikea oli aina hänen tuomionsa. Sen tiesi tuomarikin ja kuulteli aina kärsiwällisyydellä hänen jotenkin pitkiä lauseitansa, koska hän, lewitellen käsiänsä, antoi asiasta aatoksensa ilmi.

Niin eläi hän rauhaisessa talossansa, kelpo isäntänä, ja reippaitten lapsiensa kelpo isänä.

Mutta Impiwaaraa, ensin rakettua, hallitsi omanansa Tuomas, mies harteva ja wahwa. Missä löytyi se uros, joka olisi rohjennut röyhistää rintansa Oli-Impiwaaran isännän edessä? Suuri oli hänen woimansa, ja mahtia, wakuutta oli hänen olentonsa täynnä. Talonsa töissä ja toimisissa ei hän käynyt käsiin menolla ja pauhinalla; kuitenkin piti hän kuria ja Herran nuhdetta yllä sekä huoneessa että ulkona wainiolla. Hän oli anteliain kaikista weskisistä ja kohteli aina laupeudella ja hywyydellä kärsiwä, kowan onnen lapsia. Ei hän tuossa kysellyt, ei hän tutkistellut juurta ja perustusta apua-etsiwän kurjuuteen. Ei käynyt hän moittimaan miestä, jonka käteen oma syynsä oli saattanut kerjäläisauwan. Kaikille hän antoi, antoi ilman wälitystä, aatellen: olethan kuitenkin onneton. Enimmäin kaikista hellitteli hän pieniä käypäläistyttöjä, jotka, kainosti katsellen, astuivat pelosta wawahtelewalla sydämellä mieron tietä. Kaikki tällaista matkustajaa oli hän ottanut huomaansa, ja heitäpä kaswatettiin ja suosittiin yhtä armaasti kuin omia pienoisia talossa, joita ei puuttunut, ja olivat he rawakkaita poikia kaikki.

Waimona oli hänellä Härkämäen ainoa tytär, jalo ja wafawa nainen, ansaitsewa miehensä Impiwaaran oiwan uroon. Salskea, yht'aikaa riipeä, wafawa ja tyyni oli tämän naisen muoto ja olento. Ujaaasti kohosi powensa; hiuspalmikko, paksu, pellawankeltainen, nähtiin somasti leiskah-

telewan hänen tukewilla hartioillaan walkeapohjaisen, punaristillisen liinan alta. Rauha asui hänen otsallaan pois-tumatta ja hänen sydämessään Jumalan-pelko, ankara ja wilpitön. Hänpä oli Impiwaaran emäntä, hän talon pien-ten, sekä omien että ottolastensa, oivallinen kaswattaja. Usein hänen filmänsä, jalot ja laupiaat, lepäsivät uneksuen wienon tyttösen päällä, joka orpona ja suojatonna kerran oli joutunut heidän huoneeseensa.

Näin kulkivat Tuomaan päiwät, tyyneesti kohden hau-dan tyyntä satamaa. Wirtaan werrataan usein ihmisen elämää täällä. Mutta Tuomaan elinkauden, hänen isän-nyydestänsä Impiwaarassa aina kuolinhetkeenä asti, tah-toisin werrata kyymiin, joka juhlaisesti, rauhaisesti retkeilee kohden ääretöntä, ijankaikkista waltamerta.

Tuomaan talosta kaksi, kolme ampumamatkaa itään-päin seisoi nummella Laurin uudistalo; ja oli se Impi-waaran toinen puolisko, myös kutsuttu Laurilaksi. Siinä asui äänetön mies, wiljeli maatansa täysintoimin, askarteli ahkerasti pelloillansa, mutta mielemin vielä jaloilla ja soisissa.

Waimon oli hän nainut Kuokkalan talosta. Olihan Kuokkalassa tyttäriä kaksoispari, joista Lauri otti toisen, mutta toinen joutui awioiksi Timolle, emännäksi Kekkurin torppaan. Oli tuossa eukkoa, Laurin akassa: leweärintai-nen nainen; jotenkin lyhyenjänttävä warreltansa myös. Hän-nen kimakas äänensä kaikui kauas kuin kiljuwan klanectin ääni, kaikui warsinkin koska hän, tuimuuatta täynnä, tius-kahтели miehelleensä, ja tulta iskiwät hänen mustanruskeat filmänsä.

Mutta äänetönnä, weistellen istui Lauri, huolimatta waikka ärhenteliffin akka, tuulispäänä tuiskahтели. Ja tämä oli kiusa, joka paisutti eukon sappea yhä enemmin ja enem-min. Tapahtui kuitenkin tuolloin, tällöin, että miehen kär-simys katkesi, ja silloin ei ollut hyvä häntä katsoa wästen naamaa. Waikenipa eukko äkisti, kieppasi ulos miten jak-soi ja kätki itsensä ometan nurkkiin, suojelewiin soppiin ja sottiin. Siellä hän oljenteli hetken lymysä, wälillä katsoi hän luimistaen kätkestänsä ulos, tietääksensä miten luon-nistui huoneessa oma-synnyttämänsä äriy. Niin hän wiipyi

kunnes viimein oli asettunut vihaisen miehen mieli. — Mutta harvoin kuitenkin nähtiin näin myrskyisenä rauhallista Lauria. Useinpa, koska taasen akka riehui ja mekasti, läksi ukko metsään, nysä hampaisa ja kirveskynä lainalossa, läksi etsiskelemään kalupuita, kenkätuohia ja pahkeleita. Kernaasti wiipyi hän niillä retkillänsä, etsien, katellen ja arwellen. Ja wasta, koska aurinko jo kauan aikaa oli laskeunut ja kaikki päätyneet lepoon, asteli hän kottia lenseän kesä-yön hämärässä, kantain olallansa juuria, wääriä ja kenkätuohia ankaran pallon.

Silloin tapahtui myös usein, että hän kotomatallansa kohtasi rotewan sonninsa, leweäniskaisen Gällin, joka, pyrkien kiivaisa aatteissa kohden kylää, tuli häntä vastaan illan sumussa hietaisella tiellä, lähestyi häntä kysäivillä silmillä. Ja nytpä kowa iski wasten kowaa; mutta Lauri, rämäisten karmealla äänellänsä ja heristellen kirveswarttaan, pakoitti kuitenkin itsepintaisen elikon kääntymään lopulta. Ja siitä nyt asteltiin Laurilaan päin, Gälli edellä, isäntä perässä. Gälli yrittäisi kääntyä oikealle, mutta Lauripa kohta oikealta hänelle kirveswarttansa heristää; kääntyisipä Gälli kerran vielä wasemmalle, mutta wasemmalta uhkaa häntä kiireesti taasen Laurin kirveswarssi. Ja niinpä katsoi sonni parhaaksi kulkea kotoa kohden, kuitenkin rawisteli hän päätänsä wihaisesti ja puhalteli ulos sieraimistansa woimallisen sydämensä hohdetta.

Kuljettiin viimein ohi Tuomaan talon, jossa piika wuoteellensa kuuli töminätä, askelten sihinätä ja tapsutusta hietaisella tiellä. ”Ken liikkuu näin myöhään siellä ulkona?” aatteli hän, nousi ylös ja, unipörryisenä, paitasillaan, asteli kohden akkunaa, tirkisti ulos ja näki naapurin sonnin ja isännän, jotka wakaasti ja totisina käyskelivät toinentoimensa perässä. Edellä kulki sonni, wastahynsin, isäntä hänen jäljesänsä, tuolloin, tällöin heristellen kirveswarrellaan ja kantain olallansa kalupuita ja kenkätuohia, kerättyhinä siwään, ympyrjaiseen palloon. Ja niin katsoivat he viimein piian silmistä. Mutta aukaisipa sonni turpansa ja hellitti wihoissaan kidastansa hirmuisen, kiljuwan laulun, ja nummi järähti, maa ja tairwas raikkui. Lausui silloin Lauri: ”kylä minä sinullen annan. Wihoitteletko?

Uhaa, junkkari, käynnäs foreasti kotia waan; sillä tässä ei auta nyt sukkelan suljet eikä Kaura-Matin konstit ja koukut. Sen tiedätkin". Niin hän haasteli kulleiksiansa, koska edellä käyskeli sonni, puhaltaen ylspeätä, peloittavaa marsfia, joka läpi tyynen yön kajahteli kaukaisiin kyliin.

Mutta Lauri telki Hällinsä lujasti tarhaan toweriffi oman talon karjalle ja astui tupaan, jossa jäähtynyt ehtoollinen wartoi häntä pöydällä. Tuwaassa lepäsivät jo kaikki makeassa unessa, ainoastaan emäntä walwoi kiukkuisena kamarin sängyssä, odottaen miestänsä. Mutta Lauri, koska hän oli atrioinnut, astui wihdoin kammariinsa, josta taasen äkeä wihuri pieksähti häntä vastaan. Gukkohan siellä wuoteeltansa kiljalteli, pisti wallan kiwasta "kikakakaa" miehellensä, räiskyi kuin tuli kiwassa katajassa "tuon köllin kirotusta kuhnailemisesta metsän korwisä". Mänetönnä liikkui ukko, riisui päältänsä, wiritti nysänsä ja kallistui lopulta wuoteellensa alkansa wiereen, joka lakkaamatta torelä ja ärhenteli. Mutta koska nyt piippu oli poltettu pohjaan asti, asetetti Lauri sen warokkaasti waiheillensa alas laattialle, nihkai si peittoa ylempäs hieman ja lausui sitten lujalla äänellä: "oleppas jo waiti, sunaa itseäs ja nuku Herran nimeen hywän sään aikana; muista: hywän sään aikana". Waikeni silloin toraisa waimo, waiikka ponnistelikin syvän hänen powessansa; ja niin hän, temmaisten wihajisesti peittoa puoleensa, wihdoin nukkui ja samoin mies hänen wieresänsä.

Niinpä wiwyskeli Lauri aina pimeihin öihin hupaisilla retkillänsä metsissä. Ja mitä hän siellä näki huomattawaa, ihmeteltäwää ja mietittäwää, siittä hän harwoin kelenkään sanaakaan wiikon kuluesä lausui. Wasta hän seuraawana sunnuntaina, tawallisesti murkinapöydässä, kertoili reingeillensä yhtä ja toista.

Tapahtui ferran, koska hän metsästä palasi, että hänen aiwonja hartaammin kuin koskaan ennen mietiskeli, tuumiskeli; mutta mitä hän noin kiinteästi aprikoitsi, ei tuota kelenkään woinut arvata. Mänetönnä, ja äkeämpänä yhä päivä-päiwältä, hän liikkui talonsa pihoilla, ärähdellen tiu-teästi sekä miehille että waimoille, joka harwoin oli hänellä tapana ennen. Mutta sywien tai kiusallisten aatosten pilwi

peitti lakkaamatta hänen otsansa, heitti hänen filmäkuoppiinsa synkeän varjon. Tämänkaltaisena nähtiin hän luesssa pitkän viikon. Tuli viimein sunnuntai, pöydässä istuivat Lauri ja hänen miehensä, mutta äänettöminä walan. Lopulta aukaisi isäntä suunsa ja lausui, kysyen seuraltansa: "miehet, yhtä mielin teistä kysyä; antakaat minulle selitys. Koska wiisi päivää sitten käyskelin yli Koiviston niitun sileän töyrään, äsken tullessa lumesa, joka ohkaisena peitti maan, niinkuin se nytkin sen peittää hienolla puuvilla-waipallansa, näin minä merkin, jota ei aiwoni woi käsittää. Kirous! jo yöt ja päivät, sinne, tänne, kohden tuhatta haaraa olen leivoittanut aatostani tämän asian tähden. — Mutta kuulkaat: Näin minä niitulla jälkiä, aika-miehen sotkemia jälkiä, joita seurasin, astellen hiljaksiin. Mutta äkisti katkesiwat nämät jäljet, josta katkosta, jatkamalla yli töyryn ja alas wiitaan, alkoi ketunjälkiä, selviä ketunjälkiä, joita ei tähän-asti löytnyt maassa, ei ainoata. Mihin oli kadonnut mies? Ei ollut hän käynyt takaisin, ei eteenpäin, ei oikealle, eikä wasemmalle, ei, waan taiwaasen oli hän astunut ylös ja taiwaasta alas oli astunut kettu jatkamaan hänen jälkiänsä lumesa. Tai oliko mies kantanut kettua sylissänsä ja sitten siinä, jossa hänen omat jälkensä loppuivat, astunut itse heilahännän selkään ja ratsastanut halki wiidan ulos kirkkotielle. Mahdottomia juonia; mutta mahdollisempaa keinoa en keksi, päästäkseni tästä seikasta selwille poluille. Mitä sanotte, miehet? Löytyykö vielä noitia meidän pitäjässä? Oliko mies perkeleen woimalla muuttanut itsensä ketuksi?" Niin hän haasteli, mutta kummastuen kuulteli wäki, eikä woinut kenkään selittää tuota arwoitusta, waan päättyiwät he viimein siihen uskoon, että noitia oli käyskellyt Koiviston töyräällä.

Mutta Lauri ei tuntenut rinnassansa rauhaa; syötyänsä läksi hän astelemaan kohden Koiviston niittua taas. Kuluu sen sileälle kummulle, huomasi hän, että sama ilmiö oli taasen uudistettu: miehen- ja ketunjälkien waihetus äsken-tullessa lumesa. Hän wimmästui ja lausui kiukuisella äänellä: "rikeräako tässä itse ilminen saatana!" Niin hän, suu irwisä, filjahti, potkaisi jalallansa erästä

lantakafaa, joka haamoitti läpi lumen, mutta sieltäpä leimahti esiin kirkasta rautaa. Sieltä wilauksessa hienoa lantaa ja ruumenia pöllähti korkealle ilmaan ja samassa tulliäisten ketunrautain kiiltävät lehdet iskiivät kiinni miehen kinttuihin ja liksivät ankarasti. Tästäpä lewenivät Laurin filmät, hän kumartui kiireesti alas hellittämään karwastelewasta, paisuwasta jäärestänsä itsepintaista konetta, jonka hän kirouksen kirkunalla wiskasi kauas tanterelle. Nytpä hän huomasi tosin, mitä wirityksiä oli rakettu hänen niittuunsa, mutta jälkien kummallista muutosta lumesa ei hän kuitenkaan ymmärtänyt vielä. Wihaisena rupesti hän taas kätymään kohden kotoa, ontuen pahoin ja purren hammasta, astuessaan rautain iskemällä jalallansa. Sa pian huomasi hän tarwitsewansa tuetta kulkeisansa, ja rupesti etsimään itsellensä sauwaa wiidasta lähellä kirkkotietä. Pensaassa näki hän kaksi koiruista kankea, ja koska hän oli kiskonut ne kättöistä ulos, hawaitti hän ne kahdeksi puujalaksi, joiden kummankin alapäähän oli siwästi kaawattu hywin luonnollinen ketunkäpälä. Silloin kirkastuivat hänen kaswonsa ja kaikki selweni hänen eteensä. Nyt ymmärsi hän, että ketustaja, poistaaksensa ketun filmistä kaiken syyn epäilykseen, oli, käydessään katsomassa rautojansa, aina lähestynyt paikkaa tämänkaltaisilla puujaloilla. Ja tämänpä keinon kautta jätti hän peräänsä ketun-, waan ei ihmisen-jälkiä, joita tietysti karttelee mäkimaiden wikkeli Mikko. Oli siis Laurilla asiasta selko; ja liewitetyllä sydämellä, waikka karwastelewalla säärellä, astui hän pois, käytellen puujalkaa sauwanansa.

Tapahtui silloin, että Kolistimen äkeä ukko, käyden orawapauloillansa, joita hän wiritteli seiwäsparien wäliin niittujen ja huhtien aitoihin, huomasi Laurin jäljet lakealla aholla ja rupesti tuumiskelemaan kowin. ”Onhan tuosta käynyt mies ja koira, mutta — mitä aattelen tästä tempusta? — yfsijalkainen koira. No peeweli ja kumma! Yfsijalkainen koira on harppaillut isäntänsä rinnalla yli tämän kantoisen, Jumalan ahon. Mitä riivattua aattelijain tainkaltaisesta tempusta? Dwaiko noidat ja Dappalaiset liikkeillä? Gäh?” Niin hän aholla seisoi ja aprikoitsi, kouristelti mustaa, karheata tukkaansa, mykerteli tupakkimallia

etuhampaittensa välissä ja rypisteli noita harmaita kulma-
karvoja hirmuisti. — Viimein kuitenkin läksi hän taas
känymään, mutta käsittämättä ilmeistystä aholla: yksijal-
kaista koiraa, joka hyppeli herransa rinnalla. Tuota hän
arveli kauan, ilmoittamatta kellenkään, ennen kuin kuolin-
vuoteellansa, jossa hän kysyi hellältä miniälttänsä, mitä aat-
telis hän tästä ihmeestä, joka hänelle ei vielä kuoleman
leuvoisfakaan antanut rauhaa. Silloin nainen, kyyneleet
filmissä, haasteli hänen korvaansa, pyysi hänen poistamaan
miehestänsä kaikki sellaiset mietteet ja muistelemaan ainoas-
taan kuolematonta sielunsa. Tuohon ei ukko sanaakaan
lausunut, vaan tuijoitteli eteensä lakkaamatta; ja niin wei
hän kummallisen pulman aholta ilman selitystä myöksiänsä
hautaan.

Mutta pian parani Laurin jalka, sankojen purema, ja
entistä myöten askarteli hän talossansa taas, milloin mets-
fissä, milloin awarassa pirtissänsä. Niin hän eleli uljaan
waimonsa ja lastensa keralla. Ja lapsilta, niinkauan kuin
he oleskelivat äitinsä huomassa, ei puuttunut koskaan paita,
ei sukka, ei jokapäiväinen ruoka eikä ruoska.

Kekkurin torppaa hallitsi Timo, ja awiona oli hänellä
Kuokkalan kaksioisfisarufista toinen. Sekä mielenlaadultaan,
että ulkomuodon puolesta oli hän ffarensa wertainen: tu-
kewarintainen, keikkanokkainen ja ruskeanahkainen töpsä.
Sanottiinpa kuitenkin, että oli hänellä hieman hellempi sy-
dän kuin ffarella, weli Laurin waimolla. Paljon piti hä-
neestä Timo, waikkapa joskus pölähtelikin hänen tuffansa
kiivaan puolison jykewisä kourissa; sillä hyvä ei ollut
häntä vastaan ylwästellä. Koetti myös Timo aina kaikin
tawoin tehdä waimonsa tahdon, ja hywin käwi talossa työ
ja toimi. Mutta yksi oli seikka, joka tuolloin, tällöin hie-
man hämmensi huoneen rauhaa. Olihan Timolla tapana,
kewin juurtuneena tapana, kerran wuodessa, noin kekrijuh-
lan aikoina, naukkia päänsä humalan humuun, wiipyen ky-
lässä päiwän tai kaksi iloiisten kumppanien seurassa. Mutta
noufi tuosta melakka, koska hän viimein huomasi parhaaksi
käydä kotiansa taas.

Kerran eräänä sunnuntaina lokakuun ja marraskuun
rajalla joutui mies taas hien harhateille, liittyi iloi-

seen hummaukseen, Tammiston Kyöstin ja Karffulan Na-pelin pariin. Tammiston wiileässä ullaokkammariissa he kallistelivat mustaa, kiiltäwätä pulloa, haastelivat har-taasti, lauleliwat ja halailivat armahimpina ystäwinä. Niin he wiettiwät kaffi yötä ja päivää, hurraten ja lau-leskellen ja huolettomasti heitellen hareita filmiänsä korkean kamarin tuulifesta akkunasta ulos. Katselivat he yli lantaisen tarhan, yli olkisen ometan, yli kivisen mäen, yli peltojen ja niittujen, aina Lemmilän kaukaiseen suohon, jonka kohdalla, ylhäällä pilvien rajalla, sinkoilivat joutse-net, kiertoiliwat sinne, tänne muuttoretkellänsä eteläisiin maihin. Niinpä he wälinpitämättömästi katselivat, lai-meilla wuohifilmillänsä katselivat, rallailivat ja keikutteli-wat päätänsä, jossa ihanasti läimähteli, huimahteli; ja kaukana heistä oljentelivat kurjan, tawallisen ihmislapsen surut ja mielimurteet.

Mutta koitti wiimein kolmas päivä, ja ystäwykset he-räsiwät kivistelewällä päällä kolkoilta wuoteiltansa. Lopussa oli sekä rahat että wiina, ja mitään keinoa ei löytnyt enään saattaa aukenemaan emäntien leilit. Äänetönnä ja farmealla naamalla päättyi Timo nyt astelemaan kohden kotoa: asteli kihnustaen pitkin kujaa, asteli murheellista mäkeä ylös, muistellen Keffurin kiivasta emäntää. Sur-feasti riippuivat miehen werkahousut, ja housujen sekä pu-naraannollisen liiwin wälistä mokahteli paita julmasti ul-fona; pieninä, weren-ponnistamina tuijoittelivat filmät hä-nen päässä, koska hän, tukka tuhannesja taakelossa, käys-feli Keffuriin päin; ja kauas kajaasti miehen awoin rinta, kajaasti ja punersi kuin kuparikattilan kuurattu kylki. Niin asteli hän jynkällä mielellä, ja wihaisesti katsoivat häneen metsät, wuoret ja laakset. Kellastunut koivu tuossa kan-teli hänen päällensä kowin, synkeä kuusi hänen päällensä kanteli, ja mustana, purewana tonttuna seijoi tienwieressä terwasikanto; koko luonto, ennen niin armas, näytti hänelle nyt emintimen armottoman muodon. Mutta puihin, ki-wiin ja kantoihin ei hän nyt juuri luonutkaan filmiänsä, teroitti waan katseensa yhä eteenpäin, muistellen Keffurin kiivasta emäntää. Ken ikänä tuli häntä vastaan tiellä, nuori tai wanha, mies tai nainen, tuskinpa wiitsi hän yh-

tään ainoata kertaa mulauttaa filmäänsä heidän puoleensa, ja waiwoin olisi hän enemmän tällä retkellä tehnyt, waikka itse Suomen suuri-ruhtinas olisi käynyt hänen ohitsensa kiwisellä polulla. Äänetönnä, hymyisesti muistellen kotoa, sen emäntää, sen wäkeä ja lapsiansa, asteli hän eteenpäin, ja tuolloin, tällöin tunkeui ulos hänen powestansa äkkinen, mutta hiljainen puhkaus.

Mutta wihdoin ehti hän kotonsa pihalle, ja silloin seisahdun hän tuumiskelemaan, kuinka hän uskaltaisi astua tuupaan, ja löytyisikö vielä keinoa tämän auringon alla, joka woiisi hieman lepyttellä wihoitettua akkaa. Siinä hän nyt piteli päätään, piteli kauan, katsoi tuonne, katsoi tänne, huomasi lopulta halkopinon wajasaa, ja pian leimahti aate hänen päähänsä ja hän lausui itselleen: "nyt olen keksinyt keinon". Ja kohta rupeesi hän latomaan käsiwarrellensa halkoja pinosta. Ja nyt, koska oli hänellä syliisä aika jättäläistaakka, läksi hän komyilemään kohden tupaa, toivoen tällä juonella miellyttävänsä kiinteätä waimoa. Rapustaen astui hän rapuista ylös, tuli porstuwaan ja huusi wilpittömällä äänellä: "awatkaas owi . . . awatkaas owi, lapset siellä sisällä, poika tai tyttö". Tuli viimein pieni poikanen, pieni piimäparta Jooseppi, awasi owen, ja sisään astui Timo taakkoinensa, äänetönnä, katsoen oikeasti, wähtämättä eteenpä. Ja koska hän oli laskenut puusylin kolinalla nurkkaan, lausui hän: "halkopinokin rupeaa jo hasusti alenemaan; mutta mitämaks; onhan Tukolassa metsää". Sanottuansa tämän, rohkeni hän heittää pikaisen filmäyksen emäntänsä puoleen, mutta sieltäpä katsoi häntä vastaan rangaituksen uhkaawa ukkospilwi.

Kova hetki oli käsillä. Duskin oli eukko ehtinyt kiljahtamaan suustansa kysymyksen "miesä olet ollut, sinä riiswattu?" ennenkuin läiskähti Timon molemmille postille, läiskähti wallan tulisesti oikealta, wafemmalta. Mutta pian kuitenkin waiwoni iskujen pauke ja seurasi kamoittawa äännettömyys, jona Timon tukka oli tuimassa löylyssä, ja maailma pyörähteli ympärä hänen filmisfänsä. Mutta viimein hän närkästy, ryhtyi waimonsa käsiwarssiin turpeilla kourillansa, asetti hänen istumaan rahille ja siinä piteli häntä koreasti hetken. Siinä Timo, tukka hirweässä pör-

röösä, ja turkinpunainen kasvoiltansa, haasteli äkeälle naiselle: "Katsos nyt, jos antaisin sinulle oikein aikamekon tädestä, sinä lunttu, sinä aasintamman warfa. Luuletko minua waan tällä tavalla uskaltavasi kuranstata? Ahah! petyitpä koreasti. Ne owatkin harvat pofot, joita minä tullaani lasken, waan enpä kaikkia ämmiä tässä. Sillä olenpa, peijakas wie, kowin kiwasta miestä, niinkuin, sen pahempi, nyt usein kuullaan ja nähdään. Niin, niin, katsos jos nytkin sinua wähän tuhtaan". Noin hän tuossa uhkaili, mutta täyttämättä uhkaustaan. Eikö hän raatfinnut? Sillä paljon piti hän kuitenkin waimostansa. — Mutta kiukkuisena kiljasteli waimo: "hellitä, sinä kirottu mies, hellitä paikalla!" Timo hämmästyi kowin häiriölle, arweli hetken: hellittäisikö hän, wai hillittäisikö eufkoansa kauemmin. Eufko kirkaisi kerran vielä ja aina tuikeammin; Timo hellitti kouransa, mutta kohta oli miehen tukka jauhatusessa taas. Nytpä närkästyi hän uudestaan ja kowin, päätti jättää affansa peijakkaan haltuun ja läksi kopeasti astumaan ulos. Witkoin kuitenkin ja wääntäen taisi hän siirtyä tuwasta; sillä eufko pyristeli niskoilla, kuin pieni, ruskea lähihaukka punoittawan koirasmetson niskoilla teuhaa, ja höyhenet tuoksuvat ilmasa. Mutta tuosta suuriakaan huolimatta, raakfi hän itsensä ulos, raakfi wäkiwalloin, ja waasta porstuwun kynnyksellä hellitti akka nappauksensa, uhaten opettaa miehensä kerran vielä; ja alas rapuista astui wakaasti Timo, lausuen poistuisjansa: "niin minä ämmiä opetan". Pois hän käyskeli, katosi humaliston taakse, mutta sieltä teki hän, suu mareissa, aiwan wikkelän kaarroksen kohden tallia ja astui ylös parfille. Sieltä tuuppasi hän heiniä pari käärämää alas hevosille hinkalossa, kallistui siitä pehmeälle, kahjewaalle wuoteelle ja, hetken mietiskeltäyänsä waimonsa "kiwasta sydäntä", nukkui raskaasen uneen.

Tuli yö, kylmä halla-yö, mutta Timoa ei kuulunut. Kowin lewotonna päättyi nyt emäntä wuoteellensa ja käyskeli synkeissä aatoksissa miehestänsä. "Kentiesi on hän mennyt, hurja, hirteen; ehkä on hän wimmoisjansa wiskannut itsensä Nummenniitun pohjattomaan lähteesen; tai on hän nukkunut metsään, ja warmaan nyt palelluttaa itsel-

tänsä nenät, kynnet ja kääpäät, se poloinen poika". Niin hän mietiskeli, ja hyrskähti pian katteraan itkuun, ma'atesfansa vuoteella ilman armasta aviota. Siinä huofaili ja tihkaihi hän yhden hetken, kaffi tuskallista hetkeä, ja lewotonna korwa odotti portaan ja porstuwan kolinaa. Yö kului aina enemmin, mutta ei kuulunut askeleita lähestywän miehen. Rousi hän lopulta ylös, pufi päällensä ja wiritti pläkkisen, moninastallisen lyhdyn, aikeisfa käydä etsimään kadonnutta. Mutta yksin ei hän uskaltanut lähteä ulos öiseen pimeyteen; kowin hän pelkäsi aina tonttuja, aaweita ja kaikenkaltaisia kummituksia. Kamoitti häntä myös hirweästi heidän oma saunansa, johon oli äsken kuulut wanha ruoti-uffo, waahtopartainen Honkamäen Tisakki. Sentähden herätti hän piifansa, Taawan, kumppaniksensa retkelle; Taawa nousi, pufi päällensä, mutta tuiskeana, wihaisena seurasi hän emäntäänsä ulos kylmään, kolkkoon yöhön. Ensiksi etsiwät he saunan, sitten riihen, mutta ilman hyötyä. Tuliwat he pihalle taas, emäntä itkien pellonpientarelle ja rupefi hartaasti huutelemaan miestäänsä nimeltä. Hän huuteli huikeasti, ja metsä kaikui, riihi laukealla loutilla kaikui. Wiimein kuuliwat he wastaukseffi tallinparwelta jotain karheata, käheätä morinaa, ja sinne riensiwät nyt naiset. Ylös parfille, lyhty kourassa, astui emäntä, löysi Timo, joka, unipöyryisenä kohottaen itseänsä istumaan kahisewalta sijalta, pöllisteli häntä vastaan kuin aholla susilta riiwattu, pyöräpäisefsi saatettu wanha oinas. Ei pysäy hän miehen turwiin, joka hänen pelasti petojen kidasta, waan äkisti, kenenkään luulematta, lähtee hän, hullupäinen, kepoittaen juoksemaan futten jälkiä; tuolloin tällöin hän seisahtuu, töpsäyttää jalkojansa ja pöllistelee wallan tuikeasti. Niin katsahti nyt myöskin Timo, tuntematta kohta omaa waimoansa; olipa kenties vielä jotain pohmeluksen samennetta hänen aivoisfansa jäljellä.

Waimo. Mitä sinä täällä istut? Tule sifään; ei hän sinun, Jumalan luoma, täällä pakkasen kynsisä tarwitse itseäfi kärewnellä; kun ma sanonkin. Tule sifään, Timo.

Timo. Kukas te sitten olette?

Waimo. Herresta warjele! Oletko jo niin hukassa,

ettet tunne enään minuakaan? Ho, hoo! Kas noin, kas noinpa synti ja perkele täällä willitsewät sieluparan. Ho, hoo sentään!

Timo. Mitä siinä nyt itkua puserratte? — Rufas te oikeastaan olette?

Waimo. Ah kuitenkin, ah woi! Timo, Timo!

Timo. Häh?

Waimo. Etkö tunne enään minua? Olenhan minä Ulla, sinun waimos.

Timo. Jasfoo! Niin, oikein!

Waimo. Tule sisään ja älä itseäsi täällä wetele, kylmällä tallinparwella. Woi sinua kurjaa!

Timo. Niin mar' jo sitten herra tallinparwella makasi. Ole waiti ja älä tuossa lapsekkaita juttele. Eihän miehen täällä hätätkään ollut.

Piika. Eiwätpä, sen wietävät, anna piika-rufalle yön lepoakaan, waan tässä pitää hänen kuhkaileman pitkin nurkkia, etsien juopunutta sikaa.

Waimo. Kiennä nyt. Anna kourasi tänne ja astu koreasti alas.

Piika. Anna vielä koura; koivesta hänen tempaisin ruomena mäelle.

Timo. Mitä se Taawa niin wihoittelee siellä alhaalla? Ole waiti, likka, eihän tässä ole hädän pipanaa eikä papanaa meillä kellään.

Piika. Minä hänen papanoitsisin, jos olisin ruis-kumahainen muorin musta lammas.

Waimo. Suus kiinni sinä, ja pidä tuota lyhtyä. — Etkö sieltä jo pääse sinäkin?

Timo. Kyllä minä täältä hiljaksiin tulen; astukaatpas te nyt waan edellä tupaan.

Tuliwat he tupaan, edellä emäntä ja piika, wiimeisenä Timo. Wuoteellensa riensi kohta piika, jupisten äkästi itseeseen, mutta emäntä rakensi kerkeästi ehtoollisen miehellensä. Pöydälle pani hän reikäleipää, woiita, nautan-murennusta ja suuria, kokonaisia perunoita; ja mieluisasti rupesti Timo atrioitsemaan. Mutta mielimurteisena, filmät kynnelissä, katseli häntä waimo pöydän toisesta päästä.

Waimo. Kun ma sanonkin; miksi et pysy koreasti kotonasi, kumma mies, koska tiedät minun tällaiseksi tuit-
tupääksi Mustalais-Kaisaksi? Rewinhän sinua tukastakin
taas. Mikä kynsiinkin, mikä waanikin ämmän kynsiin?
Minähän sinua rewini taas!

Timo. Miin mar', jo sitten herran tukasta repi.
Mitä tuossa lapsikkaita waikertelet, koska ei ole tästä yh-
tään hätää? Mutta olipas se tulinen pinnistys, ja kōnis-
titpā minua aika-mekosta. Oi, hih! Perhana kuitenkin!
Mene laskemaan kaljaa.

Waimo. Miksi lurwaillet sitten kylissä ja kylien
krouweissa öitä ja päiviä, öitä ja päiviä? Onkos tämä
laittaa?

Timo. Onhan sitäkin siinä ollut noin kerran wuo-
desja, onpa niinkin, sitä ei taida kieltää.

Waimo. Missä olet uisakoinnut taas ja kenen kans-
sa? Sanoppas. Kenen weijarin kanssa?

Timo. Oiihan noita kumppania, oli niinkin.

Waimo. Missä ja kenen kanssa olet rähmäillyt?
Sano kohta.

Timo. Hä Tammiston Kyöstin ja Karikkulan Na-
pelin kanssa tuolla Tammiston ullakokamariissa.

Waimo. Mitä joitte?

Timo. Wiinaa waan, ei sen kalliimpaa tawaraa.
Niin, mistähän meille rommit tulisi, rommit ja lipparit?

Waimo. Jumalattomat! Iskis nyt kuolema kimp-
puus, niin alimmaiseen helwettiin waipuisit alas ilman ar-
moa ja laupeutta.

Timo. Harwoinpa, harwoinpa täällä, Jumala näh-
köön, walmiita ollaan. Mutta mitähän tässä nyt kuoltais,
parhaassa iässäämme? Oleppas waiti kuolemasta ja laske
minulle kaljaa.

Muskeata, kuohuwaa kaljaa laski akka tynnöristä mie-
hellensä, joka, syötyänsä oikein aika-miehen atrian, tyhjenfi
melkein koko haarikan. Ja siitä läksiwät he molemmat yö-
liseen lepoon.

Mutta ferrottawana on vieläkin eräs toinen kaista
tämän emäntäisen luonnosta. — Sunnuntai- taikka pyhä-
aamuina, koska hänen oli lähdeittävä rippirikoon mie-

henjä kansa, aneli hän aina, muodattaen tulisia kyyneleitä, anteesi kaikilta perheensä jäseniltä, mitä hän suinkin olisi rikkonut heitä kohtaan. Ja tämä hetki oli Rekkurin huoneessa liikutuksen hetki.

Olipa kerran taas samankaltainen tilaisuus eräänä suvisena sunnuntai-aamuna. Sulawammilla sanoilla ja kuumemmilla kyyneleillä kuin koskaan ennen oli emäntä tehnyt anteeksipyyntönsä, alkaen miehestänsä ja läyden aina paimenpoikaansa asti. Silloinpa Timo, suu tyytyväisyyden myhäilykiesä, läksi ulos jouduttamaan hevosta ratasten eteen, asteli onnellisna, paidankaulus kohotettuna korkealle niskaan, kohotettuna oman eukon käpeällä kouralla. Ja renkinsä kansa, joka waljasteli hevosta pihalla, hän haasteli. ”Kyllä tuo meidän akka on sentään kelpo akka, on totisesti, sitä ei voi kieltää. Mihinpä joutuisin minä poloinen lapsinulikkojeni kansa ilman häntä, emäntien emäntää? Eihän, peijakas, kolmesataa ruplaa maksaisi tarpeiksi sitä wahinkoa, jos kuolis tämä akka; ei neljäsataakaan siinä piisaisi. Usko minua, Kaape-poika”. Niin hän jutteli, ja mitä hän sanoi, sen myönsi heti wilpittömästi wikkela Kaape, waikka, aina koska joutui ruskean ruunan toiselle puolelle, ilmestyikin weitikän nauruhymyä hänen kasvoilensa. — Mutta astui viimein emäntä ulos uudessa, kohisevässä hameessa, hohtawissa liinoissa ja itkusta pusistuneilla kasvoilla; hän lähestyi rattaita, kiipei totisena ylös ja istui huoaten istuinlaudalle. Ja hänen rinnallensa oikealle istui, ohjat kourissa, Timo, punoittawana, kuin syksykesäinen täysikuu, punoittawana, myhäilewänä ja onnellisna, täynnä terveyttä, werta ja woimaa. Nytkäisi hän ohjia hieman, masjautti kerran suutansa, ja kohta nopea ruuna trawia juoksemaan pitkin kirkkotietä. Pian katosivat he koiwiston warjoiseen aukioon, ja hetken aikaa wäikkyi hietainen sawu poutaisella tiellä.

Mutta Wuohenkalman torpassa, kirkkotien warrella kiwisellä mäellä asui ja rakenteli Gero, welsjeffistä nuorin. Oli hän pitäjän toimekas ja wiisas jahtiwouti, jonka asettamain pyyntien kautta moni susi, moni ilwes ja karhu sai heittää henkensä tarkasti johdetussa apajassa. Paljon käyteli häntä nimismies käskyläisenänsä läänissä, sillä hywinpä

tavallisesti onnistuivat hänen ajamansa asiat. Hänen kuntosensa kirjoituksessa ja luvunlaskussa saattoi myös hänelle paljon tointa ja askareta, ja myöskin sisääntuloja. Mutta eipä lyönyt hän sentähden laimiin maansakaan wiljellystä, waan johdatti aina järjestyksellä ja tulisella wireydellä töitä ja raatamista; eikä kenkään saanut werkastella hänen pihoilansa. Alati kiehtoili hänen filmänsä terävästi ympäri kuin koukkunokkaisen haukan tarkka filmä kuiwan koirun oksalta aholla tähtäilee kesä-auringon heleässä paisteessa.

Mutta sunnuntai- ja pyhäpäivinä hän joko tutkisteli sanomalehteänsä tai kirjoitteli itse kuulumisia ja yhteiskunnallisia asioita pitäjästä, lähetettäväksi samaan lehteen. Ja mieliisti otti aina toimitus vastaan hänen lähetyskappaleitansa, joiden sisältö oli ytimellistä wallan, esitystapa nasewaa ja selwää, useinpa nerokastakin. Ja tämänkaltaisista harrastelemisistä laajeni hänen katselmansa elosta ja maailmasta. Synnyinmaa ei ollut hänelle enään epämääräinen osa epämääräisessä maailmassa, ilman mitään tietoa misä ja minkälainen. Waan tiesipä hän misä löytyi se maa, se kallis maailman-kulma, jossa Suomen kansa asuu, rakentelee ja taistelee ja jonka pomesa lepäsiwät isämme luut. Hän tiesi sen rajat, sen meret, sen salaisesti hymyävät järvet ja nuo risu-aitoina juoksewat hongistoiset harjanteet. Kotomaamme koko kuwa, sen ystävälliset äidinkaswot olivat ainiaksi painuneet hänen sydämensä sywyhtein. Ja tästä kaikesta syntyi hänen tahtonsa halua ja pyrkimistä kohden maamme onnea ja parasta. Hänenpä uljaasta, wäsymättömästä toimestansa rakettiin pitäjään jonkunmoinen kansakoulu, joka oli ensimmäisiä Suomessa. Ja wieläpä yhtä ja toista muutakin hyödyllistä laitosta matkaansaattoi hän seurakuntaansa. — Myös oli hänellä huoneellisten askartensa ja puuhiansa alituisena filmänsöitteenä wanhin poikansa, josta hän oli päättänyt kouluttaa tiedon ja taidon miehen.

Awiona oli hänellä Seunalan hoikka tytär, liinatukainen, kainosilmäinen Anna, hän, joka oli nähnyt kummia näköjä ja hourailten ennustellut paljon ihmeitä. Hän oli emäntä Wuohenkalman wapaassa, uhkeassa torpassa; mutta aiwan awaralle kuitenkaan ei ulettunut hänen emännyy-

tensä walta. Enimmin isännän huolesta ja toimesta käwi tässä huoneenhallitus. Hänenpä taskusjansa kilkahtelivat ruislaarin awaimet, hän itse määräsi ja mittasi tavarat sekä wäkenä että karjansa tarpeiksi ja maksoi niin piit kuin rengit. — Useinhan tuo emäntäinen alakuloisena käyskelee, seisoo tulistijan ääressä patansa waiheilla, mietiskellen äänetönnä. Mutta koska hän taasen pienoisensa luoksi kytkistyy kehtohon alas, silloin säteilee hänen silmänsä ihanasti. Hän iloitsee, koska "kultakäpynen" hänen helmasjansa werewänä rikostaa ja reutoo. Ja häntä ruokkia rintansa maidolla, häntä hoitaa, waatehtia, ja, niinkuin hän itsejensä lausuili, "häneestä pyhien rauhankaupungin perillistä kaswattaa", siitähän säteilee kainon emännän katse.

Kerranpa kesällä, eräänä sunnuntai-iltana, koska aurinko kallistui luoteiseen ja tyyntä oli ilma ja metsä, istui hän yksin lapsensa kanssa, istui rahilla, pöydän päässä. Niittujansa, huhtiansa katsomassa käyskeli Gero, ja kylään oliwat lähteneet huoneen palvelijat kaikki. — Oli nyt ihana rauha sekä ulkona että sisällä torpan sunnuntai-lakeassa tuwasssa, ja lehditettynä laattia hymysi. Oli rauha ja hiljaisuus; ainoastaan tuolloin, tällöin kuului karjankelloin kaukainen kilahdus koiruuiselta mäeltä. — Mutta rahilla istui emäntä nuori ja haasteli lapsellensa, joka hänen helmasjansa katseli häntä vastaan kuin hehkuva aamu. "Sanoppas, pienoseni", hän haasteli, hyräillen laulun ja puheen välillä, "sanoppas, pienoseni, mistäpä tiesit kotiasi tulla? — Tulin pitkin Turun tietä, sirputtelin Hämeenmaitten härkäteillä. — Mutta mistä kotoisi tunsit, pienoseni? — Koirasta hallawasta portin alla, tunsin kartanon kultaisesta kairvosta, ja oliwa vielä pappien hevoset heinäladossa, ja olkiladossa oluttynndri. — Mistä tunsit äitisi armaan, mistä isäsi tunsit? — Äiti wierrettä ammenteli loimottawan liekin waiheilla, hän ammenteli ja lauleli, lauleli heleällä äänellä, kaulassa liina, liina kuin lumi ja taivaan kaari. Mistäpä tunsin isäni? Weisteli hän firwezwartta, weisteli kultaisen affunan wieressä. — Riin löysit tien, niin tunsit kodon, niin tunsit tuwasssa äitisi ja isäs. Mutta missä ollee isäsi nyt, missä ja muisteleeko hän meitä? — Muistaahan toki ja ellei muistele hän si-

nua, niin sinua en unohda minä, en sinä ilmoisna ifänä, en fuolemassa, sinua mun sieluni aamun paiste ja illan riutumus, mun iloni ja murheeni ihana. No miksiä murheeni sinä? Ah! tämä maailma on kawala ja myrskyinen, ja moni purjehtiä täällä on waipunut sen merien ikuiseen kohtuun. Sanoppas, lapseni, mun suwen-ihanaiseni, sano: etkö tahtoisi täältä purjehtia rauhan ikifatamaan pois, koska wielä puhtaana wäikkyy lapsuutesi walkea wiiri? Kannalla sumean, tyhnen järwen seisoo Tuonelan kartano tumma, siellä himmeän lehdistön helmassa, kasteisen wiidan kohdussa on lapselle walmiina kehto ja walkeat liinat ja wai-pat. Sentähden kuule mun lauluni; se johtaa sun Tuonelan ruhtinaan maahan. Di kuule mun sydämeni laulu!

Tuonen lehto, öinen lehto!
Siell' on hieno hietakehto,
Sinnepä lapseni saatan.

Siell' on lapsen lysti olla,
Tuonen herran wainiolla
Kaittia Tuonelan karjaa.

Siell' on lapsen lysti olla,
Illan tullen tuuditella
Helmassa Tuonelan immen.

Onpa kullan lysti olla,
Kultakehdoss' kellahdella,
Kuullessa kehräjälintuu.

Tuonen wiita, rauhan wiita!
Kaukana on waino, riita,
Kaukana kawala maailma.

Niin hän lauloi lapsellensa; eikä kantele niin heleästi helise kuin hänen äänensä silloin sunnuntaileasassa tuwas-sa. Mutta koska hän oli lakannut laulamasta, katseli hän ääneti kauan ulos affunasta korkeuteen päin; ylös pyhään, pyörryttävään korkeuteen hän katseli; ja hiilakas ja puh-

das oli taiwas, ei nähty yhtään pilwen haitaletta kaarewan kannen alla; ainoastaan poutapääsken, tuskin silmin nähtävä, siellä wäilkyi, lentäin sinne, tänne, keweänä ja wilkasna kuin onnenlapsen aatos. Siinä hän istui, ja poski, päivän polttama, painui wasten uneliaan lapsen ohausta, mutta siniset silmät ylös sinisiin awaruuksiin katsoivat, ja rauhasta wälähteli otja.

Balastipa metsästä mies ja kuuli pihalle waimonsa laulun, joka hänestä ei vielä koskaan ollut kaikunut niin ihanasti. Hän astui sisään, käyskellen perille, ja istui waimonsa wiereen; se oli ystävällisyttä, jota hän harwoin ennen oli osoittanut. Kerkeästi kääntyi waimo hänen puoleensa, laski lapsen hänen polwillensa, painoi otjansa wasten miehen rintaa ja hyrskähti wäkiwaltaiseen itkuun. Mutta löipä mies nyt käsiwartensa ympäri hänen kaulansa, pyhkien erään suikulan tuosta pellawakeltaisesta tukasta hänen korwansa taakse. Siinä he istuivat tyynenä sunnuntai-iltana walkealla rahilla walkean pöydän päässä.

Miin eli ja rakenteli torpassansa Gero, weljeksistä nuorin; ja olen nyt kertonut kappaleen kunkin weljen elosta erittäin, wanhimmaasta nuorimpaan asti. Ja tahdonpa vielä kertoa erään joulujuhlan Juhani-Sukolan talossa. Sillä olivatpa weljekset päättäneet kerran vielä yhtyä joulukokouksille entiseen kotoonsa.

Kaikki olivat he myös kokoontuneet waimoinensa, lapsinensa; ja oli pa wilinätä Sukolan awarassa tuwassa, koska lapsia ankara joukko piehtaroihi ja kiiriskeli kahisewilla oljilla. Tuolla taasen, tulijän ympärillä, istui kälysten joukko hauskaasa kansapuheessa keskenänsä, ja Rekkurin uhkea emäntä, Dimon wakawa waimo, siellä liikutelti kiltisti Wenlan wellipataa, joka täysinäisenä walkeassa waahdossa kiehui. Siellä myös tulitakan juurella, wirsikirja polwella, Simeoni nähtiin, walmiina alkamaan yhteistä jouluwirttä. Mutta perillä pöydän ympärillä istuivat muut weljekset, haastellen entisistä ajoista, päiväistä metsien yössä ja Impiwaaran kantoisella aholla, komeroisen, kohisewan wuoren alla. Ja muistot menneistä waaroista, taisteloista ja töistä sulivat suloisesti yhteen heidän mielesfänsä kuin metsät, laakset, wuoret ja korkeat nummet kaukaisuuden sini-

hämärässä yhteensulaa. Kaikki liittyi tuntmaffi, ihanaksi uneksi, ja hiljainen riutumus miesten povessa tuntui. Niin he katselivat takaisin olleisiin päiviin. Niinpä syksyiltana, koska luonto on läynyt lepoon ja kellaštuneena seisoo lempeä lehto, katselee paimen matkanpäästä armasta ahoa, jossa hän kerran kesänä kilvoitteli, tuskitteli, hieää vuodattain. Päivä oli kuuma ja helteinen, etäällä ukkonen jymisi ja sumuna parveilivat parmaat ja karpäset, saattaen karjan kiilivään kimmaan. Mutta ennen iltaa oli hän koonnut karjansa taas ja asteli iloisena kellojen kilinässä kotia. Sitä päivää hän nyt muistelee ja hymyää. Niinpä myös mannermaalla harmenewa merimies johdattelee mieleensä muinoista myrskyä merellä. Pilvet haaksen pimeyteen kääriwät, kuohuva aalto uhkaili kuolemalla; mutta ennenkuin yö oli tullut, waikeni tuuli, aalto wiihtyi ja nukkui ja kirkastuwasta lännestä säteili aurinko taas, osoittaen tien satamaan. Tätäpä myrskyä muistelee merimies hiljaisella riemulla nyt. Niin muistelivat weljeksetkin menneitä päiviänsä, kultaifena joulu-iltana istuissaan ympäri Sukolan pöydän ja haastellesansa keskenään.

Mutta tulelta nostettiin pata, tehtiin tuohifista haloista oivallinen pystywalkia, ja sen loimoittavassa walossa alkoi nyt juhllainen wisaus. Silloin kohta waikeni lasten metelöitsewa liuta, waikeniwat myös weljekset juttelemasta pöydän ääressä, koska Simeoni alkoi ihanan wirren ja naiset, kirjat helmoilla, yhtyiwät kaikki yhteen ääninensä. Kauniisti palawan pystywalkian huminassa kaikui laulu, ja kauniimpana kaikkein ääntä heloitti aina muiden joukossa kainon Annan puhdas ja lempeä ääni. — Mutta koska lakattiin wiimein laulamasta, astuiwat he ehtoollispyötyään, ja siitä kallistuivat wihdoin laattian oljille öiseen lepoon. — Mutta warhain heräsiwät he seuraavana aamuna, heräsiwät lähteäksensä loistoifsaan kirkkoon, joka tuhansista palawista kynttilöistä kimmelsi kuin taiwas tähdesä. Sieltä, koska päivä oli täydeksi waljenut, he palasiwat kilwan kiitäen taas, ja wiettiwät entisessä Sukolasfa iloisen joulupäiwän.

Mutta tässä on kertomukseni loppu. Ja niin olen kertonut seitsemästä weljeksestä Suomen saloissa; ja mitäpä kertoisin enään heidän elämänsä päivästä ja sen vaiheista täällä? Se kulki rauhaisesti puolipäivän korkeudelle ylös ja kallistui rauhaisesti alas illan lepoon monen tuhannen, kultaisten auringon kiertöessä.

Nowelli-Kirjasto

ilmoitetaan tämän kautta toinen vuosikerta yleisön tilattavaksi.

Nowellikirjasto ilmestyy noin 4:n tai 5:n arkin kokoinen, kauniilla suomen prantilla painettu, wihko kerta kunkaudessa, siis koko vuoden kuluessa yhteensä 50—60 arkkia tavallisessa kirjataiteessa.

Tähän vuosikertaan aiotuista kappaleista mainittakoon alkuperäinen suomalainen romaani Aleksis Kiwen "Seitsemän veljestä", jitten vielä Turgeniwin "Dnneton", George Sandin "Fadette", yks unkarilainen Tokayn, yks islanderilainen Consciencen, ja yks alafajsalainen Fritz Neuterin kirjoittama nowelli. Suomennokset Suom. Kirj. Seuran käsystä toimittaa allekirjoittanut.

Nowellikirjaston saa tilata Helsingissä Freuckelin kirjakaupassa ja maasenduilla asian-omaisissa postikonttoreissa sekä useimmissa kirjakaupoissa:

Koko vuosikerrasta 10 markalla.

Puoli " 5 "

Tilaaajat Wenäjällä lähettävät Posti-ohjtokunnan Sanomatoimistolle Helsingissä (sz Газетный Экспедиция sz Редакция) wenäjän rahassa:

Koko vuosikerrasta 3 rupl. 25 kop.

Puoli " 1 " 65 "

Helsingissä Marrask. 16 p. 1869.

J. Krohn.

Helsingissä,

J. Simelius'en perillisten kirjapainossa, 1870.

Näytetty: L. Heimbürger.